

СТИШКА СВИТАЊА II

„ОД СЛОВА ДО СИМБОЛА“

- ЗБОРНИК КРАТКИХ ПРИЧА -

ЗБОРНИК „ОД СЛОВА ДО СИМБОЛА“

СТИШКА СВИТАЊА

2019.

**СТИШКА СВИТАЊА
ОД СЛОВА ДО СИМБОЛА
-КРАТКЕ ПРИЧЕ -**

Мало Црниће
2019.

СТИШКА СВИТАЊА II

ЗБОРНИК
**ОД СЛОВА
ДО СИМБОЛА**
- КРАТКЕ ПРИЧЕ -

Приредиле:
Данијела Божичковић Радуловић
Зорка Стојановић

Мало Црниће
2019.

ПРЕДГОВОР

Библиотека „Србољуб Митић“, није случајно написала конкурс „Од слова до симбола“, за најбољу кратку причу, нити је случајно овај Зборник раширио своје странице у бојама Стишких свитања, и широкогрудно понудио мудрост, љубав, стрпљење, хуманост, хумор и још много тога читаоцима и љубитељима писане речи. Свако ко је удисао мирисе и у своје зенице скривао лепоте житног класа, насмејаног сунцокрета, мислима грлио равни и плодни Стиг, опчињен је стишком браздом на само себи својствен начин. Колико различитих усхићења због виђења лепоте овог краја - толико симбола! И сви се тако лако спакују у неколико реченица, у кратку причу...

Кратка прича, која у теорији књижевности није прецизно дефинисана, поседује огромну способност непрекидне флуидности, и способности мимикрије. Ослобођена је сторогих формалних захтева, може брзо и неограничено да се мења. Сама себи поставља чврсто тло. За сада кратка прича је за већи број читалаца идеална прозна форма, или како то књижевни теоретичари кажу „форма без форме“. Можда је управо та недефинисаност и неодређеност чине привлачном, како за писце тако и за читаоце.

Општина Мало Црниће под крилима плодног Стига, румених обећавајућих свитања је без граница за све културне посленике, глумце, фолклорне ансамбле, писце... Границе је прецртало само написано слово....

На почетку Зборника су приче, које нису биле у конкуренцији за награду - поклон приче. Као добри домаћини, уместо слатка и хладне воде, читаоцима дарујемо приче у име срдачне добордошице.

Мотиви у причама на страницама овог Зборника су различити, али их повезује љубав према овој врсти уметности. Слободно се може рећи да ипак преовладава љубав, као непресушни извор живота и среће Човека, као бића које подједнако пати и воли, пада, устаје,

смеје се, плаче, али увек иде даље - према Сунцу, према свитањима...

Наши аутори, као да су имали магичну машту, чије фрагменте проналазе у реалном животу.

У првонаграђеној причи „Пешчаник“ Тање Ђурђевић, човек има више маски и користи их по потреби. Маску Равнодушног, Плашљивог и Смешног, побеђује маска Усхићеног. Уколико има усхићености, има и наде да се животне ствари сагледавају реално и самокритички, чиме би се многе неправде и неизбежне животне околности избрисале. Прича обилује метафорама, којима Тања Ђурђевић вешто описује расположења људског бића, све док не дође до оног правог, који се попут коцкице животног мозаика не уклопи у дату ситуацију - прави процвали осећај у души заливен искреношћу. Првонаграђена прича „Пешчаник“ даје одговор на задату непревазиђеност коју себи постави душа човекова, а због страхова, горчина и огорчења. У Пешчанику су сублимирани сви пркоси над и према животу, када Он - Живот човека у својој моћи постави у рам пасторчета судбине. А време (песак) је оно што истовремено и ствара и прождире све што у њему има своје излажење и враћање. Да се заустави не може, као и ми у њему, - осим ако зауставимо дах. Заустављајући дах - ми управо навлачимо маске - како због нас самих, тако и због оних који мисле на чему да нам завиде. Али, од себе се сакрити не може, а то је душа ове приче....“, говори о Пешчанику, Лидија Маловић, књижевница из Београда.

Назив приче, понекад одаје писца. Писац је увек одан самом себи, својим идеалима, који стварајући књижевна дела ту оданост преноси и на читаоце. Већина писаца има одређену тематику, коју обрађује, мада има и оних који воле експериментисање, па се баве различитим темама, али све оне представљају живот из различитих углова. Тако на различите начине, али оригиналан у начину писања, Вића Митровић Митра у својој причи „Шапат магије“, расветљава свима већ добро познате Русалке. Тајна је космичка веза између Ру-

салки, њихових деловања на психу човека, а Митровић то открива на први поглед једноставном причом, а веома дубоким, мисаоним размишљањима између Човека, који тежи остварењу своје жеље, на било који начин.... Русалке прискачу у помоћ у животним неприликама, али мистично, тајновито, меко, као у бајци - бајци, коју може да нам пружи на длану Вића Митровић. Ипак, тај мистични, магични чин, остаје само њему, као писцу познат, а пред нама и даље остаје нерешива загонетка.

Приче Томислава Крсмановића „Сусрет Алена Делона и Стевана Марковића у Хотелу МАЖЕСТИК у Београду“; Светлане Перишић „Табани“ и Магдалене Рецовић „Млади“, различите су по форми и начину писања.

Код Томислава Крсмановића, преовладава приповедачки стил. Његова прича има врло јасну поруку, али је читаоцима саопштава на специфични, метафорични начин, остављајући им простора да сами заврше слику сусрета Алена Делона и Слободана Марковића у београдском хотелу. Прича је по стилу писања - наша - права прича, која представља српски народ у неком другом окружењу, у коме жели да се нађе, свесно и несвесно. Књижевним талентом, и бираним речима, Крсмановић нас је приближио догађају, у коме доминирају ликови препознатљиви у свету, али и они - познати само у свом окружењу. У кафани их сједињује песма кафанске певачице, а песма је код нас симбол храбрости, неустрашивости, патриотизма, лепоте дружења и упознавања, љубави и весеља.

Светлана Перишић, остаје верна својим поетским темама. Њена прича нам показује љубав према породици, поштовању предака и корачању њиховим траговима, како би сачувала успомене, све што је од њих сазнала, научила... Пише о стабилности српске породице, која пролази кроз многа искушења. Упркос разноврсним препрекама, Српска породица заклоњена леђима предака, успева да остане на трону, али само сопственим радом. Светлана Перишић, дубоко у срцу, чува своје претке, посебно особу која је оставила дубок траг на

време садашње и време будуће - породице Перишић. Плете ауторка своју причу једноставно и тихо, али пуна енергије, као што и живи, ушушкана љубављу своје породице и лепотама љубљеног Стига.

Магдалена Реџовић причом „Млади“ нагиње модернизму. Главни јунак приче је „Љубав њеног живота“ (супруг), који кроз неколико пажљиво упакованих реченица, открива и крај приче.

У једном модерном духу, са добро одабраним једноставним и ефектним изразима, Магдалена Реџовић, ствара ситуацију која заголица машту и заинтигира читаоца. Ефекат је потпун, јер после неколико луцидних и бриљантних реченица, који чине причу, долазимо до неочекиваног обрта и краја.

Други опус чине похваљене приче, а трећи - приче које је жири одабрао за овај Зборник. Све су оне налик свитањима, која су увек лепа али и различита. Свака прича је попут правог Стишког свитања, пуна необјашњиве лепоте, безброј нијанси различитих боја, која живот боје.

Зорка Стојановић

Жири је радио у саставу: Виолета Димитрић, новинар, публициста, водитељ, аутор ТВ емисија и књижевница; из Београда, Лидија Маловић, председница Београдског центра за културу и књижевност, из Београда и Зорка Стојановић, библиотекар и писац из Малог Црнића.

Кратке приче потписане шифром, приспеле на Конкурс, пажљиво је ишчитао и извршио селекцију најбољих. Свака прича оцењивана је бодовима од 1 до 10. Увидом у бодовну листу након сабирања оцена, Жири је једногласно донео следећу

О Д Л У К У

- **ПРВО МЕСТО** припало је **Тањи Бурђевећ** из Великог Градишта, за причу „Пешчаник“, потписану шифром „Фрида“ ..... 30 бодова.

- **ДРУГО МЕСТО** освојио је **Вића Митровић Митра**, за причу „Шапат магије“, потписану шифром „Русалке“ ..... 27 бодова.

- **ТРЕЋЕ МЕСТО** равноправно деле:

- **Томислав Крсманивић** за причу Сусрет Алена Делона и Стевана Марковића у Хотелу МАЖЕСТИК у Београду, потписану шифром „Алдел“ ..... 20 бодова

- **Светлана Перишић** из Смољинца за причу „Табани“, потписану шифром „Мај 19“ ..... 20 бодова

- **Магдалена Рецовић** из Костолца, за причу „Млади“, потписану шифром „Чекајући јул“ ..... 20 бодова

Жири је одлучио да награди и следеће ауторе:

1. Банета Доцина за причу „Повратна карта до раја“.. 17
2. Неранцу Костић за причу „Женско Срце“ 17
3. Никицу Банића за причу „Брко“ 17
4. Милицу Симић, за причу „Европа у Рачи“ 16
5. Драгану Младенов за причу „Шоља топлог чаја“ 13

6. Милку Васић Глушац, за причу „Кад је баштом конопља расла“	12
7. Мирослава Павловића, за причу „Чекајући Емину“ ..	12
8. Снежану Симић, за причу „Гратис на наш начин“	11
9. Хранислав Храње Милојковић, за причу „Дан кад су ми певале „Лазарице“	11
10. Драгану Ранђић, за причу „Анђео“	11

ЖИРИ:

Виолета Димитрић, председник

Лидија Маловић, члан

Зорка Стојановић, члан

ДАРОВИ У СВИТАЊУ
- ПОКЛОН ПРИЧЕ -

ДАНИЈЕЛА БОЖИЧКОВИЋ РАДУЛОВИЋ
Петровац на Млави

ЖЕЛИМ ДА ЖИВИМ ГДЕ ЖИВИМ

У Африци, Лав Људождер напада село. Људи унезверено трче према реци... право у чељуст Крокодила.

У Јужноафричкој Републици, Павијани отимају децу из колевки. Убијају их угризом за главу, откидајући, оштрим зубима, део лобање.

У Боцвани, Нилски коњи једу туристе и заљубљенике у неистражену природу.

У Танзанији, годишње, више од две стотине људи настрада од дивљих животиња. Поједу све. И очи. Остају само лобање по којима се препознају жртве.

ОВДЕ живе људи који и не знају колико су срећни што живе у земљи Србији. Често незадовољни, депресивни и малодушни иду улицама као обезглављени. Док дивље звери вребају из утробе.

ВИОЛЕТА ДИМИТРИЋ

Београд

ХОД ПО ИВИЦИ

Лиса је утонула у рустичан амбијент простране собе луксузног хотела Метропола, тик уз Црвени трг. Обрадовало је сазнање да ће седам дана провести у удобности хотела чији су посетиоци били Ив Сен Лоран, Мајкл Џексон, Жак Ширак...

Живела је авантуристички, успевала да се уклопи и опстане и у најсуровијим условима, али изнад свега волела је раскош. Веровала је да је ту склоност наследила од прабаке Јерменке племићке лозе.

Топлота се у соби ширила свуда око Лисе, али и унутар ње. Тињала је искра узбуђења што се отиснула на пут у Русију. Напољу је царевала права руска зима, идилична на први поглед, а у суштини сурова и непредвидљива. У Москву је допутовала да напише репортажу о рестаурацији Бољшој театра, здања које је фасцинирало још кад је у њему гледала балет “Лабудово језеро”.

Лиса је прихватила да напише репортажу на наговор Исидоре Блум, главне уреднице часописа за који је писала. Она је одлично препознавала Лисина стања избивања из реалног света, а Лиса је схватила уредничину бригу и покушај да је покрене и врати у стварност. И, прихватала је предлог, а и подсвесно је желела да се спасе монотоније, рутине, чамотиње сопствене душе.

Алиса-Лиса Фејт је упркос непрестаној динамици свакодневице ментално и емоционално тонула у једноличност, која убија сваки трачак вере и дух ентузијазма. Ни слутила није да ће јој посета Москви преокренути живот као усуд. Кренула је на пут који ће је одвести на саму ивицу живота и смрти.

Лиса је за трен прекинула размишљање о стегама и смислу постојања. Сипала је у чашу опорно, суво вино. Одлично вино, помислила је. Погледала је етике-

ту, руско вино, с Крима и изненадило је порекло. Знала је да су пенушава вина из ове регије савршена, али не и да је црвено вино овако добро. Док је заваљена у удобној софи од тамно црвеног плиша, опточеног златним паспулом и уоквиреног елегантно изрезбареним махагонијем, лењо гледала је у раскошну кристалну часу и вино боје рубина, све се уклапало у њену романтичку слику о царској Русији. Недостајао је само чувени донски кавијар, али можда је боље да се спусти у ресторан, него да вече проведе сама. Мало друштва јој се учинило као примамљива идеја. Пресвукла се у мекану црну хаљину од мохера, са окроватником од нежног крзна у којој је њена витка фигура истовремено деловала заносно и чедно, док је црна боја хаљине савршено истицала њене загасите очи, белу пут и нежне, тамне увојке дуге косе која клизи низ обресе врата. Блистала је попут црног лабуда, могла је да освоји и опчини чак и руског кнеза. Лаганим ходом се спуштала низ простране мермерне степенице, које су деловале као предивне плоче леда, које клизе испод њених отмених, спорих корака. Лиса је увек ходала спорије од других, јер је желела да прикрије проблем с десним коленом које је у младости повредила у вратоломном скијању у Швајцарској. Веровала је да кад хода спорије други не примећују да се теже ослања на десну ногу.

И, док је опуштено прилазила лобију испред ресторана спазила је плакат од чије јој се садржине заледио ум. Плакат је деловао чак и помало загонетно, најављивао је предстојећи научни скуп у хотелу, са темом о пореклу људске врсте и открићима у Сибиру, уз учешће водећих међународних антрополога. Један од њих је и Емануел Блејк. Колеге у научним круговима су га доживљавале чудаком због непредвидљиве нарави, али му нису оспоравале стручност, проницљивост, аналитичност и систематичност. Лиса је сматрала да је врхунски антрополог и археолог.

Стајала је као скамењена испред плаката, задрхтала је и помало се затетурала... А онда је осетила снажан стисак руке на надлактици, и чула глас који није забо-

равила већ четрнаест година. Кроз осмех је рекао: “Па Лиса ово није лед, нећеш се оклизнути”.

Зурила је у Емануела Блејка, тело је поново дрхта-ло као у прошлости, изнова је изгубила моћ говора, као онда, као те давне, кобне вечери.

Његове правилне црте лица сад су постале оштрије, боре израженије, очи продорније, мрка коса благо проседа...“О боже”, помислила је Лиса и даље ми отказују ноге у његовој близини.

Чула је како јој предлеже да у бару попију мало квалитетног, руског црвеног вина...тако дуго се нису видели...

Он је ведар и расположен за разговор, и не слути колико ме повредио тог мучног, последњег сусрета, помислила је. Годинама је тумарала животом, а он...питала се: Да ли је знао колико је повредио? Не, закључила је. Спокојан, смешка се, очаравајуће шарамантан. Лиси срце убрзава као неки помахнитали воз.

Прихватила је позив за пиће. Говорио је непрестано, док је она ћутала. Гледала га је нетремице, и случајно је додирнула његово раме. Сив, и баршунасти џемпер као да је саткан од влакана струје, није знала како да се одупре том познатом осећају, који ју је привлачио до самоуништења. Тај додир његовог рамена, био је најеротичнији тренутак у њеном животу.

Почела је да говори, кад је застао с причом. Упитала га је зашто је тада, пре четрнаест година уместо ње изабрао Ану, питала је зашто је то урадио тако хладно и незаинтересовано после бурне страсти? Како је могао тако једноставно да каже: ”Оженићу се с Аном, помирили смо се, а ми се Лиса нећемо више виђати”.

Шокирао је Емануелов зачуђени одговор: “Мислио сам да смо у опуштеној вези, да смо једноставно имали само лепе тренутке”.

Наступио је мук, привлачност је расла, разумели су се и без речи. Њихова нит као да никад и није прекину-та. Лиса је устукнула, интуиција је врштала и упалила црвени аларм, оглушила се о њега. Наставила је да корача ка страсти, ка тмини ноћи, ка магији којој није могла

да одоли. Еманеул Блејк је био њен усуд без обзира на болове душе и патњу срца.

Ризиковала је као и увек, волела је ход по ивици литице живота.

ЗОРКА СТОЈАНОВИЋ

Мало Црниће

АКВАМАРИН

Нека ми јутро објасни присуство плаветнила у овој причи. У неколико речи, јер још памтим сакупљање лишћа белих бреза и урезани знак невидљивог пута на длановима...

У сећању се назире врт у коме су млади Стрелац и Лавица сазревали на јунском сунцу. Недорасли су песми чувара звезданог стада. Зовина фрула заљубљенима краде снове, док прате поруке сопствених трагова.

- Изгубили смо се. Није ово наш Сан, рече Стрелац.

- Нисмо. У сновима смо сигурни. На капијама су стражари љубави!

- Можемо да одемо, ако желиш? Стрелац сам! Лако ћу уклонити стражаре!

- Лавица сам. Могу и ја да их уклоним. Али, нећу! Чуваће те, док се не вратим... Бићеш стрпљив?

Није одговорио. Корачала сам уз њега кроз понор бездани, верујући у љубав као једину милост живота. Небо се подмладило. Умножене године превеле су нас „жедне преко воде“. Чежња нас је чувала у наручју жеља. Остале су неостварене, али плаве...

Нов живот - нова прича. Плаветнило пред којим смо погнули главу, поново се рађа. Одакле? Из које семенке? Ко га је посејао?

Нека ми неко објасни присуство плаветнила у овој причи...

ЛИДИЈА МАЛОВИЋ

Београд

РАСТАНАК

На тргу смо били сами. Ти и ја. Два одбегла путника из времена дрхтаја. Пловили смо дуго између првог и другог пољупца. Киша од олова - наметнутог страдања - заплуснула је наше додире. И тада?! Магла се над водом разишла. И ти више ниси био ја. Вуку те конци обавеза и заклетви. Одупирем се том отимању. Желим да сачувам нашу Атлантиду. Али, не! Сирене брода су безмилосна путања којом мораш отићи.

Кидам ревер твоје жеље - а моје потребе, да сачувам од пропасти ово неземаљско битисање. Сирена - као крик утопљеника гута ову трајност без обала. Ти - клизиш из мог обзорја као што звезда нестаје иза сивих нимбуса. Падам на колена снагом покошене траве. Значи: немам је.

Тај светионик близу пристаништа није био спас два докучива срца. Даљина те је отела. Таласи рију водом - певајући туге што лице ми купају. Волим. Волиш. А светионик?! Он је као киша без упоришта. Да ли је нада повратка? Или утрнуће очаја?

(слушала сам неку клавирску композицију петминта и тако је настала прича)

СЛАВИЦА ПЕЈОВИЋ

Пожаревац

О ЊОЈ И ЊЕМУ

Она јединица ћерка пиљара и куварице, придошлих трбухом за крухом у Срем...Ништа на њој није говорило о скромном пореклу њених родитеља. Све што су зарадили у њу су улагали - у ципеле, хаљине... и све што је лепо и тада модерно. Девојчурак израстао у расну девојку, високу, дуге распуштене, природно увијене косе, крупних црних очију, лепих руку... А и образовању за то време (беше то на крају рата) са завршеном домаћичком школом. Њен отац прави боем, леп мађар са чуперком стално увијеним на растршеној коси али и што кажу добра душа. У рату као симпатизер партизана често, прикупљајући робу за продају по околним селима и сремачким атарима, разносио и храну сакривеним партизанским групама. Обожавао је ћерку. Са њом је ишао и у те “подухвате”. Са паорима би попио по неку дудовачу, (скоро увек неку више) а она би преузимала коња и кајасе и враћала натоварена кола са поврћем али и оца са нахереном капом и обавезно распеваног. Њена мајка, домаћица, куварица у хотелу, вредна и способна хрватица, коју је живот и пре удаје научио на тегобан рад, желала је за своју ћерку нешто више од пиљарског посла са кецељм у који би Она (срећна) стављала новац. Силом ју је натерала (“..Очина ти твога,, оћеш ти мени учити или мене неће бити или тебе...” и сличне још опасније речи су то биле па и плуске) у домаћичку школу, коју је наравно она и завршила и натерала је да чита...И заволела је Она књигу (а читала је до краја свог живота).

Елем, имала је Она све што је пожелела - и хаљине и обућу и добру храну и љубав мајке и оца, чак и баке (аустријанке по мајци), која је на крају свог живота дошла код њих да живи, на Брегу, у Руми, улица Аугуста Шеное. Беше она узорно дете, касније и лепо васпитана

девојка (захваљујући мајчиној муци и строгоћи). Редовно је недељом ишла у Цркву, са другарицама се лепо дружила, а као дете партизанског симпатизера постала чак и пионирски инструктор. Да би то и остала (а партијски секретар јој је био један од касније кључих људи у државном врху нове власти), морала је да се одрекне Цркве. “Изабери, или Бог или Партија,” - рекао јој је. Она је изабрала је Партију. Изабрала је у ствари љубав. Заљубила се у младог партизана који је дошао са Југа Србије, са јединицама на Сремски фронт и ту стациониран по завршетку рата.

Он, леп, млад, танак, у униформи која му је стајала као саливена, лепо је плесао. Њене другарице редом биле су заљубљене у њега, у његове танке брчиће или у прим који је свирао. Коса валовита благо, очи смеђе, осмех шеретски, ма имало га је шта видети. И стварно онако леп и још добар плесач изазивао је дубоке уздахе млађаних лепотица на игранкама, у Дому армије у Руми. У сновима је многих био.

И деси се нешто и између Њега и Ње, плес или додир руком или неки његов заводнички поглед и шта би, да би, Она се озбиљно заљубила, и Он у Њу. Дође Он код њих у кућу, настани се, ту и остаде до свадбе а са њом до краја живота.

Његови, домаћини српски из околине Ниша (а још и са Косова стигли, српског традиционалног васпитања) у шоку! Не знају шта ће. У кући баба, старинска српска жена и деда носилац колајне Освећено Косово коју је добио након заробљеништва у Бугарској 1912. а још и кмет у селу. Отац курир, није хтео њиву, радио на железници. Мајка држећа и лепа, није баш нешто марила за њиве...Сестра неудата у потрази за мужем. А Он јединац, мушки, наследник великог домаћинства. Сестра ће отићи али коме остаје имање, виногради, њиве, баште, дуван што је новац доносио. И стоке пуна авлија.. Кома ...Растуриће се домаћинство, кукала је баба, а што је још горе у кући већ једна млада, која је дошла са мајком и којој је он, њихова, обећао брак. Ко да јој каже да иде из куће! Фамилија стално у заседању, за-

бринута, посебно зато што је ту и мајка девојке, “љута” партизанка, са пиштољем још око струка.

Они њему : “...Враћај се...”

Он њима: “.. Нећу ни за живу главу, радите са њима ста хоћете”.

Оста тако Он са Њом, татином и мамином принцем код таште и таста у кући. И дође до венчања. Дошли на венчање ипак и мати и отац и сестра и нека ужа фамилија, пекле су се ту крофне, направило весеље. Добила Она од свекрве и свекра прстен (ма откуд златан или сребрн, неки лимени) и поклоне тегле и понеку шерпу. Тада је то тако и било али није им ни требало друго, јер били су већ у пуној кући.

Али, благодети меденог месеце не потрајаше. Командант јединице, заљубљен у несуђену му младу, (вероватно није био добар плесач) одлучи да пошаље младожењу на румунску границу за команданта карауле. Изнад спаваонице војника роди се и ћерка, и тако дочекаше Информбиро. Док је Он јурио оне што беже преко границе, Она је јурила ћерку, а ћерка кокошке. А кокошке нису знале линију разгрничења Тита и Стаљина. Једва ју је сачувала од прекограничних „ловаца“, не само на кокошке. Ћерка постаде тако Мокринка до дана данашњег, (уписана у књигу рођених) макар никад у њега и није крочила након одласка.... премештаја... Служба Његова таква била. Па са границе на границу, из града у град.. А за Њим - Она. А у сваком граду поред прве добише они још две ћерке..

Епилог:

Мајка партизанка и лепа ћерка, отишле из села љуте. Деда, стари и мудри кмет, прихватио “побегуљу” од Цркве њене, католичке, али јој рекао да се крсној свећи куће, Светом Стевану, мора да наклони, да поштује српске обичаје. Сестра се удала и отишла. Попа вратише са капије јер је Он завршио Војну академију па почео да напредује у служби. Џаба баба трчала за попом и опет кукала да се врати и освешта славску водицу. Не дође више поп у њихову кућу. Кућа се полако растакала, имање продавало, одоше стари, оде и домаћинство.

А Они... Он био и остао леп, господствен официр, вољен и од деце и од своје и других жена. Она верна жена, домаћица, нежне руке постале златне, јер домаћичка школа је била свестрана, па је плела, кувала, шила, чувала брак, кућу, васпитавала ћерке, поудала их па и унуке чувала...

Данас домаћинства старих нема, ни њиховог нема, више ни њих, али заједно они прођоше све што живот и шеретлук ствара и што само љубав може да направи и изнесе. Остале су ћерке које исписују њихову али и своју животну причу...

**НАГРАЂЕНИ
У СТИШКИМ
СВИТАЊИМА II**

„СТИШКИ СУНЦОКРЕТ“

ТАЊА ЂУРЂЕВИЋ

Велико Градиште

ПЕШЧАНИК

Без израза, човек је гледао кроз прозор. На дохват руке, на чивилуку, биле су окачене маске *Смешан*, *Плачљив*, *Равнодушан*, *Усхићен...* Сетио се да Усхићеног одавно није стављао на лице, и не без треме и напора, дохватио је маску. Осетио је оно чега се плашио - жуљање, услед одступања од контура калупа, и није се чудило јер је знао да је време учинило своје. С болом атрофираних мишића који је остао испод маске, човек је наставио да гледа кроз прозор, без нарочитих очекивања.

Ипак, доле се догађало нешто ново, дошла су деца. Није га то нарочито обрадовало јер га је замарало дечје хаотично кретање и дисонантна граја, иако истински није мрзео децу. Он само није видео нужну везу између онога што тражи и онога што види, за разлику од волшебног креатора саме игре. Замало је хтео да стргне Усхићеног и стави најудобнијег Равнодушног, када се променила радња.

Неко је расплакао црнокошу девојчицу која је седела у песку, сама. Појавила се њена мајка, висока, мршава жена у веома испраној хаљини. И сама је села у песак и привила своју девојчицу на груди. Дете се грчевито утисло у мајчино тело као у једину познату и смислену утеху. Жена је обухватила своје дете као да би поново да га врати себи у утробу, на најбезбедније место. Гледала је горе, ка крововима, ка прозорима, ка звоницима, као богиња заробљена у страном облику живота и остављена од узвишених у непознатом свету по каквој казни. Низ њене бескрвне образе су се сливале бујичне сузе као контраст одблеску сунца од блиставо црне, бујне и чисте косе.

Човек је заборавио на жуљање своје маске и запито се како се зове жена, јер такву никада не беше видео. Од њеног израза, његова крв је коначно пожурила негде, а срце загрмило. „Ако она копни, како то да ја оживљавам гледајући је“, запито се и пожелео да није тако сликовито а надреално оно што у том тренутку види и осећа. Није слутио да се у њему покреће процес буђења који није призивао, несвестан сопствене хибернације. Навирале су му имагинарне слике женине изнајмљене собе, са креветом и столом као намештајем, и избледелом крпаром као јединим симболом топлине њеног бедног дома. И слике ње која се неухрањена, можда болесна, креће бешумно попут срамежљивог светла кроз оканце по тој соби, као племкиња, као високородна госпа, спремајући свом детету јефтину кашу. Њеног одласка на тежак посао од кога је боле кошчице по рукама и пуцају шавови на души. Њеног повратка, више горког него уморног, у ту исту ледену собу у којој се у милиметрима отима живот од најкрволочније туге.

Брзо је стргао Усхићеног, уплашен мислима непознатог порекла. Покушавао је да ургентно намакне Равнодушног али сада та маска није налезала, упорно је спадала. Успаничио се, мењао је маске наизменично, тражећи ону која би му вратила стари мир. То се није догодило. Све више је бивао узнемирен. Чак, није приметио нити да је устао из столице. Није приметио ни направљен корак. Затим још један. И још један који се, на крају, сточио у ход, додуше прилично клецав, али који га је извлачио напоље. Неприлагођен, изашао је на улицу коју је некада познавао, и радо њоме бивао одведен. Несигуран у оријентацију, у сећања и оправданост икаквог кретања, нашао се у дворишту.

Девојчица је и даље седела у песку. Опет је била сама. Шакама је узимала песак па га пуштала да пада ширећи мале прсте. „Као пешчани сат“, прошапутао је човек гледајући у падајући песак, ганут и чудно узнемирен својом асоцијацијом. Клекнуо је поред девојчице, уморан од напора какав није одавно осетио. Од рата. Није имао снаге да помилује њене свиленасте вити-

це. Наградио ју је одустајањем јер је помислио како је поштеније да је не милује рука одраслог мушкарца, када није очева. Када не може бити окрепа и не може носити наду. Која је држала оружје. Којој се мирис барута увукао у поре, у зној. И сâм је једино желео да кроз прсте просипа песак у време. Сетио се коцке шећера. Пружио ју је девојчици. Она се није померила.

„Ставите јој шећер у руку. Слепа је. Никада ништа неће појести ако то не додирне.“

„Сами је гајите? Претпостављам да сте мужа изгубили у рату.“

„Да.“

„Можда сам ја пуцао у Вашег мужа.“

„Можда. Пуцао је и он у Вас. Погодио Вас је.“

„Како?“

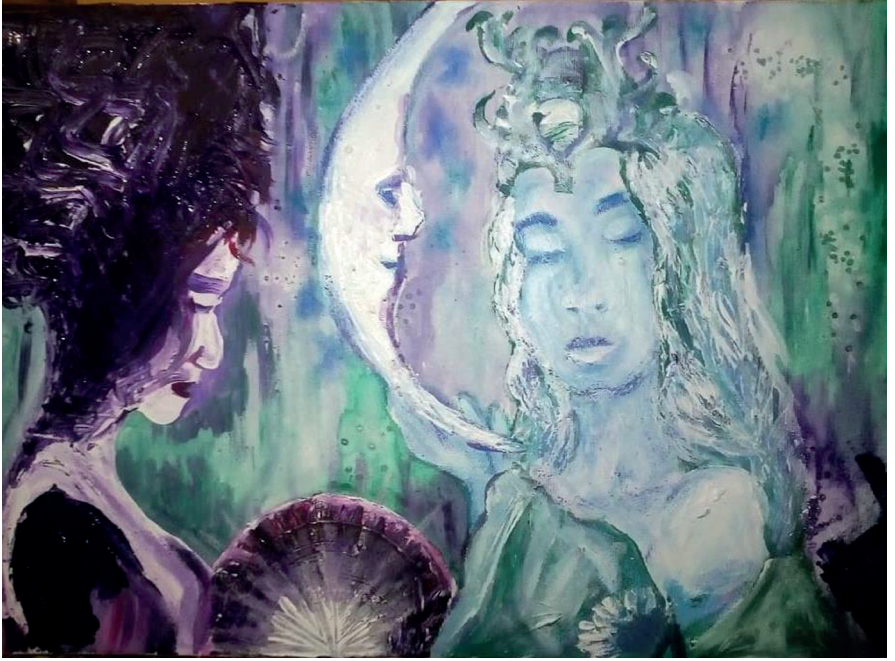
„Тако. Сваки испаљени метак, мимоишао се са својим невидљивим двојником. Невидљиви не маши. Ви као да нисте живи. Вашу тиху смрт свакодневно гледам у прозору. Питање је, која је смрт хуманија? Мислим да одговор знате... Зато што одговор болујете од краја рата.“

„Како да преболим? Знате ли?“

„Помилујте по глави моју девојчицу. Храбро. Сиђите с прозора, и сваког дана је помилујте. Она ће Вас чекати на истом месту. Пазите да не исцури време. Дугујете ту нежност једно другоме.“

Вративши се, човек је побацао маске. Размишљао је да задржи Усхићеног. Док се није сетио да је женина хаљина на светлу дана плава. Усхићени је масно слагао да је сива.

„СТИШКО ПЕРО“

ВИЋА МИТРОВИЋ МИТРА

Швајцарска

ШАПАТ МАГИЈЕ

(предходни наслов: Русалка, жена која пада),
поглавље: Ја, Русалка, увек између светова/ одломак

Имао је дар да се креће кроз свет снова и да их памти. Сваки пут када би сањао Русалку, био би данима после тога изван себе, одсутан и заокупљен тумачењем онога што је сањао. Та му је старица давала одговоре, али би се сваки пут након тога дешавала и понека незгода. Њене су најаве увек биле тамне и тешке и доносили су разарајућу хладноћу. Хладноћу оних јесењих кишних дана какву је први пут осетио када се доселио у Швајцарску. Посматрајући пламен у камину, он и сада утону у сан. Сасвим изненада и безазлено као дете. Топлина ватре пружи њему осећај сигурности. У сну, предаде се мистичном свету. Сањајући, човек се одваја од сопственог бића, јер је телу потребно обнављање. А у тој одвојености, душа обилази читаве галаксије. Она има моћ да шета васељеном.

И заиста, Русалка га је и те ноћи походила. Ишла му је у сусрет. Лице јој је било благо и сетно, али је имала продоран поглед, баш онакав какав памти из времена када је она била међу живима. На њеном лицу јасно је могао да види осушене трагове суза и боре, које је иначе, чинило му се, имала читавог свог живота. Као да је време њеног старења било заустављено. Подносећи патњу, пркосила је животу. Била је јака жена. Имала је, сада у сну, цвет беле раде у коси. Пришла му је и дошапнула му: „Одаћу ти сада све тајне оних речи које сам током свог живота на Земљи само полугласно изговарала. Поћи ћеш са мном и открићеш истину. Суштину! На овом ћеш путу пронаћи одговоре на сва питања

која те тако дуго муче. Када се вратиш назад, научи да поштујеш живот на Земљи, где све има свој почетак, трајање и крај.“

У сећање му дође и слична ситуација од пре много година, из времена тамновања, када је први пут побегао из затвора: Истражни затвор у Флавилу на истоку земље; потпуна тама; он се тешко мири са новонасталим драмом; ноћима не спава. Скрхан несаницом, треће ноћи ипак успева да заспи и први пут му тада у сан долази Русалка. Угледа он њу у том сну и обрати јој се:

- Ја сам затвореник који жели да се избави из апсане.

- То можеш само уз гвозедну траву (јарба фјарулуј). Та трава може да отвори сваку браву и откључа сваки катанац. Али, мораш да будеш чист - одговори му она тада.

- Не одлазим у цркву, готово да постим. Од последњег престапа нисам учинио никакав злочин, нити сам се последњих месеци заточеништва оглушио о било које моралне кодексе. Мени је сада та амајлија потребна...

- Траву може да поседује само мушкарац. Ти си мушка глава. Имаћеш је. Откад си овде, дао си се на пут правде. Утамничен си и окајаваш сопствене грехе. И телом и душом.

- Како да то остварим?

- Мораш да поћеш до леске у глуво доба ноћи. Леска је свето дрво. Она је најстарије и најјаче дрво на свету. Леска је змијин кум. У њу гром не удара и змије се њој никада не приближавају.

- Како ћу то да урадим одавде, када сам затворен?

- Замисли да си у долини Витовнице, у подножју Хомоља. Мораш кренути потпуно сам, ћутећи, без оружја и без ичег туђег код себе. Мораш бити окупан, обучен у чисто рубље, без жеље да се приближиш жени. Са собом понеси унапред припремљен комад белог платна натопљеног у восак. Од брекиња уради малу чауру са поклопцем или чепом. Чаура треба да је три дана и три ноћи стајала у посуди са светом водицом из три

манастира. Њу, тако осушену, треба импрегнирати воском.

- И онда?

- Приђи онда дрвету. Скини се. Мораш бити потпуно наг. Стани испод леске. Окрени се истоку. Гузовима обухвати најразгранатију доњу грану. Препусти се мислима, јер на осмом нивоу Молитве човек достиже стање којим помера брда. Онда испружи руке у којима држиш бело платно.

- Не разумем.

- Замисли и пробај!

Осетио је дрхтавицу док је слушао Русалкина упутства:

- Леска има мушки и женски цвет. Црвени и розе. Цветови опадају само једном у години. У поноћ уочи Ђурђевдана. Полазак цветова у окружењу догађа се практично у делићу секунде. Скини одећу са себе и постави се испод изабране гране, лицем према истоку, затворених очију. Тачно у поноћ крећу ветрови. Осетићеш лагани титрај. Дрхтање неба и земље. Тада дувају обојени ветрови. Цветови падају само на мушкарце. Падаће и на тебе, јер си испод леске. Када будеш осетио да се цвет лагано спустио на платно у твојим рукама, склопи платно. С њим у руци, навуци одећу на брзину и три пута се прекрсти. На путу до куће, цвет се на платну претвара у фигуру детета. Цвет розе боје формираће обриси женског лика, црвене мушког. Са платном се не улази у кућу, већ се тражи оближње дрво. По могућству лесково. На месечини, размотај платно и погледај у њега. Ако су обриси мушки, стави их у чауру и затвори. Чаура треба да се увеже воштаним концем пре него што се окачи о сопствени врат. Ако је фигура женска, уноси се у кућу и касније предаје некој нероткињи. Чауру ћеш увек носити уз себе. Као највишу заштиту. Та амајлија чува од сваке опасности и отвара врата сваког казамата. Сваку браву отвара, откључава било који катанац.

Када се следећег јута пробудио, поред себе на кревету приметио је амајлију гвоздене траве. Била је ту као

ниоткуда створена. Упитао је стражара да ли је можда претходног дана неко желео њега да посети. Одговор је био потврдан: долазила је, наводно, Циганка, која му је донела замотуљак, а он, стражар, тај замотуљак је оставио поред њега на кревету не будећи га. Наредне ноћи, Милош је нестао из затвора у Флавилу. Из тог затвора дотад нико пре њега није успео да побегне.

„СТИШКИ ВЕНАЦ“

ТОМИСЛАВ КРСМАНОВИЋ

Београд

Август 1958. године - Сусрет Алена Делона и Стевана Марковића у Хотелу МАЖЕСТИК у Београду.

Клавириста је замишљен младић, кратке сјајне коврцаве црне косе, јако се свиђа појединим женским посетитељкама, које су ћућориле међу собом окрећући се стидљиво околом, да неко не види како оне показују на њега рукама испод стола. Витка млада жена интелигентног лица би узимала микрофон у руке, певајући благим и звучним гласом француске шансоне. А када би запевала мађарске песме, то би већ била нека друга особа.

На врата кафане бану група бахатих младића. Иза себе оставише широм отворена врата, промаја као фурија пови драперије и завесе. Конобар им се услужно и понизно поклони: „Поштовање, поштовање!” Једнога од њих одмах препознах, плавокосог, као земља снажног Стевана Марковића, знамо се из Рвачког клуба “Железничар”.

Ово друштво долази на игранку у састајалиште београдских студената “Индекс” у подруму испод биоскопа “20. Октобар”. На себе су привлачили пажњу својим дрским погледима и набијеним мишићима, који су поигравали испод кошуља и виндјакни. Били су познати по томе што су имали обичај да зубима гризу чаше, стаклићи би само прштали по поду. Чудио сам се увек, никад није било окрвављених усана.

Кафанска певачица, то није права реч, то је истинска отмена дама, се поклони као рафинирана глумица, зачуше се рески ударци прстију клавиристе по типкама клавира, кроз салу проструја ватрена мелодија” Моја мала нема мане` `.

Ова осећајна ритмична мелодија унесе неочекивану живост у кафану, гости почеше да наручују жестока

пића. Кафаном се пронесоше дискретни аплаузи, неко повика тихо, БРАВО, БРАВО!

Певачица запева сетним пригушеним тоном омиљену песму Данице Обренић:” Ти би хтео песмом да ти кажем колико те срце моје воли “. Као да је хтела да смири поједине узбуђене госте.

Не могу да верујем својим очима, учини ми се да за суседним столом до групе Стевана Марковића седи чувени француски глумац Ален Делон у друштву врло привлачне девојке, она се истиче сензуално уздигнутом горњом усном, очигледно је странкиња, помислих Францускиња? Са њима су два млада мушкарца који ми личе на макрое из француских филмова. Загледах боље, да то је он, Ален Делон, видео сам га јуче у Змај Јовиној улици (у којој се у горњем делу налази Француска читаоница), доле негде испод Васине улице, недалеко од Народног позоришта. Та улица баш иде паралелно са Француском улицом, чекао сам да пређем улицу, наиђоше у топлом летњем дану луксузна кола страних регистрација широм отворених прозора, за воланом млад црнокос човек елегантно обучен, лежерног наступа. Препознах радостан Алена Делона. Запазих да она два мушкарца из Делонове пратње преко столова разговарају нешто са Стевичним друштвом. Један устаде и пријатељски позва Стевицу на чистом српском језику, са београдским нагласком, да им се придружи. Препознах да су знанци.

Ален Делон устаде учтиво, поклони се и поздраве са Стевицом. Упадљиво поруменела, шармантна Делонова пратиља сва насмејана ухвати обема рукама кошчату Стевичину шаку, и поче да је дрма као дебелу алку на капији, коју хоће на силу да отвори. Да ли глуми руменило, или је стварно узбуђена? Францускиње су врло рафиниране, владају и бојом свога лица? О њима се свашта прича у Београду, чуо сам на француском језику израз “69”. После неколико речи спојише столове и сви заједно почеше весело да разговарају. Делонова пратиља је сво време љубопитљиво пиљила у Стевицу, као да је врло усхићена његовом снагом и робусношћу?

Да ли глуми?, питао сам се.

Из редова посетилаца кафане приђе оркестру громада од човека, плава људина се зањиха као медвед, узме микрофон и запева дубоким баритоном: "Чупћик, чупћик золотије, Сибир тоже рускаја земља", спусти главу на доле љутито, онда је намах диже као победнички, плава коса се расу по његовим широким плећима.

Лепа Делонова пратиља устаде и сва одушевљено запљеска. Њој се очигледно свиђала балканска кафанска атмосфера. Помислих да је авантуристкиња, ко зна шта је та све претурила преко главе?.

Мажестик је отмен Хотел, ту нема лумповања и кафанских певаљки и туча. Ово је стециште страних гостију. Али овога пута се кафана просто запали. Када отмена певачица из дубине груди запева осећајно: "Ој рјабина кудрјава, тек тада у кафани настаде истински делиријум. Још мало па дар- мар.

Застаде, па опет узме микрофон, кафаном се просу сетна мелодија ПАДАМ, ПАДАМ, коју пева Едит Пијаф. Док је певала, у пар наврата се дискретно наклони ка столу Алена Делона, отуда јој узвратише учтивим климањем глава.

Запаљива атмосфера у кафани се за моменат смири, као када ватра мало утихне, пре него што ће се претворити у истински пожар. Певачица као да постаде истинска фурија, зграби микрофон, глас заискричи кафану као ватра суву сламу: „Ја сам мала гарава, црноока циганка“ одјекивало је целим Мажестиком.

Све се намах претвори у балканску крчму. Стеван Марковић и његови пријатељи устадоше, почеше пред свима да гризу бесно чаше, као глумци на бини, стаклићи су само прштали по поду. Ален Делон и његова лепа пријатељица устадоше, стојећи су их посматрали, не верујући својим очима, узвикивали су задивљено: „О ла ла, о ла ла!“ У свеопштом усхићењу певачица као помахнитала, као некеме уз инат, запева: „Que serra, serra, то знамо само ти и ја, Que serra, serra, What will be, will be“.

После овога сусрета Стевана Марковића са Аленом Делоном Стеван Марковић је отишао за Париз где је постао лични Делонов телохранитељ. Позната је афера која је узбуркала Пету републику, то се повезује са наводним познанством Стевана Марковића и председника Француске Жоржа Помпидуа. Стеван Марковић је октобра 1968. године убијен у Паризу.

Ову причу сам написао по сећању. Извињавам се ако има детаља који нису у потпуности тачни.

СВЕТЛАНА ПЕРИШИЋ

Смољинац

ТАБАНИ

Неко је свој живот истабанио лагодно у радости и са лакоћом. Мој деда, је био узоран пољопривредник, трговац. Све то није толико важно, колико је важно што је имао душу, чисту, меку као памук. Табанио је по срчи, леду, жару, и блату. На његовим табанима, живот је испричао горку причу.

У једној сеоској породици, која је живела скромно, Чедомир Атанацковић, познат као учен и угледан домаћин (у оно време ретко ко је умео да пише), а њему су писменост и Црква увек били приоритет. Као сироче у раном детињству, остао је без мајке. Веровао је и љубио Бога, али он му је узео оно највољеније, најдраже, узео му је сина од петнаест година. Остала му је кћи и ратне године. Није, како он каже, ни уз једне, ни уз друге. Хтео је уз Господа Бога. Једног дана упали су у продавницу људи, који су вршили конфискацију, конфисковали су продавницу и њега одвели у затвор, зато што није био на њиховој страни. Одузета су му сва људска права. Дугих шест година табанао је у затвору. Тамо су табани могли лагано да причају о свему што је преживео. После повратка из затвора био је другачији. Туга му је окаменила срце. Имала је дубоке корене. Говорио је: „Све што овде више платиш, тамо си ближи рајском насељу“. После свих мука и горчина, утеху је нашао у нама, својим унукама. Две унуке - два цвета, радост велика. Много нас је волео. Пре сваког спавања, чекале смо вољеног дедицу, чија је једна рука била скоро непокретна. Долазио је сав задихан, и нежно нам љубио табане. Пољупцима нас је голицао, док смо се ми слатко смејале. Нисмо тада знале вредност табана, а они носе цео живот.

Чврсто верујем да негде на небеским висинама, мој деда оставља светлосне трагове, радосно гледајући и пратећи трагове свог потомства.

МАГДАЛЕНА РЕЦОВИЋ

Костолац

МЛАДИ

- Опет кренули млади!- резигнирано ће Љубав мог живота топле јулске суботње вечери.

- Не можеш од њих прозор отворити!- наставља и бесно га затвара направивши баријеру звуцима и мирисима вреле јулске ноћи.

- То кад крене не зна да стане!

Истина. Немаш мира у својој рођеној кући. Таман да склопиш очи, а сан ти тера досадан звук. Не можеш од њих у парк. Плажа их је пуна. Окупирали тек опране улице, а о клупама да и не причам. Врте се. Преврћу. Једни друге престижу.

Само их врела јулска жега тера. Нема их усред дана. Посакривали се после бурних пијаних ноћи. Банчили су и пили читаве ноћи, а сада се увукли у замрачене и расхлађене просторије и чекају ноћ. А онда све јово ново.

- Баш ме нервирају ови млади комарци!

**ПОХВАЉЕНЕ
ПРИЧЕ**

БАНЕ ДОЦИН

Пожаревац

ПОВРАТНА КАРТА ДО РАЈА

„Време земно и судбина људска, два образа највише лудости.“ Како рече наш велики Његош... Често размишљам о томе, крај огњишта у својој старој, столетној кући на Сувој планини. Као што можете замислити, све је старо а, Богами и ја сам стар. Борим се с` тугом како знам. Најтеже је, када човек остане сам, усамљен и стар. Живот пролази а ја не знам шта да радим са њим ? На ком месту да га сакријем и сачувам за нека боља времена?

Отпутовао би` до Београда, док још могу, да обиђем децу и мало се поиграм са унучићима? Па, шта чекам? Овде на планини, средином маја месеца, време није лоше.

Сунце обасјало део дворишта, зелена трава блиста орошена бисерним капима росе а, поток се стидљиво пробија поред, маховином сакривеног камења и нечујно улива у зелени вир; спремајући се за водопад, који га нестрпљиво чека. Јорговани, из сенке, подсећају ме својим опојним мирисом да и они постоје. Да пожурим, полако...

Обукао сам своје ново одело, што чувам “за не дај Боже” и, обавезно, шешир “борсалино.” Успомена од моје највеће изгубљена љубави, Марте. Волим је још и често мислим на њу...

Уз ракију, прекрстих се пред иконом и пожелех себи срећан пут.

Крећем, Београд је далеко, “Богу иза леђа”... Или сам ја “Богу иза леђа”? Ништа за то, није ми ни први, верујем, ни последњи пут да крећем у ову авантуру.

Ја и мој верни коњ, Дорча, имамо једно петнаестак километара, кроз шумску стазу, до железничке станице. Тамо оставим Дорчу, на сигурно место код мог пријатеља, где ме чека док се не вратим.

Тако радимо годинама уназад. Мени преостаје да сачекам воз и миран сам. Дуго се чека а још дуже путујем. Пре рата возови су били много бржи. Јурили су четрдесет километара на сат! Ови садашњи ни толико. Више не мерим раздаљину километрима и сатима, већ данима.

Добро је, имам времена довољно и до Париза да стигнем. Полако, без нервозе, чекам стрпљиво мој воз. Станица давно затворена и руинирана, али воз редовно стаје, неко изађе неко уђе, и уз писак креће даље...

Ех, некада давно овде је радио ресторан, чекаоница са клупама и шалтер, где сте могли да купите повратну карту, ако мислите да се враћате. Од свега тога, остала је само урушена зграда, без врата и прозора. Све су покрали и упропастили, можда заувек. Време је за плакање, пред овим монументалним здањем предратне архитектуре, али суза више нема... Ко зна шта ће са нама бити? Нико више не купује повратну карту.

И када су најтмурији облаци, понекад се појави зрачак сунца.

Мој благодарни зрачак је била Шућур Марта, велика љубав коју сам давно изгубио али не и заборавио.

Да ли је могуће? Ево је, тако рећи на дохват руке, стоји на перону. Може бити на корак, два од мене. Беспрекорно одевена дама у позним годинама. Осетио сам је по стрепњи, која ме је увек прожимала у њеној близини а посебно при сусрету са њом. Да, да...Нема сумње. То је моја Марта. Ноге клецају, срце лупа. Преплавило ме невероватно блаженство, док сам јој прилазио. Њен парфем, проби ми срце и усковитла душу. Сада сам сигуран да је она. Зрачила је, к`о златни сјај звезда у тамној ноћи.

Да ли ће ме препознати, ко то може знати? Ни слутио нисам, да ћемо се икада срести. И, сада просто не верујем у то чудо? Понекад се у наш живот умеша прст судбине и комплетно нас поремети у позитивном или негативном смеру, зависи од срећне звезде, која нас гледа или не гледа. Сада је сунце у мени. Стојим крај Марте, она гледа у правцу одакле треба да стигне воз, не види ме. Загрлио сам је. Једва сам се усудио да јој дрхтаву

руку пребацам преко рамена, а при том да останем на ногама. Страх од неизвесности и неочекиване реакције, разарао ми је читаво тело. Стрепео сам од оваквог заплета, до бола. Окренула је главу према мени и утонуо сам у њене тамно зелене очи. Та блистава ока два, боје драгог камена, заувек су остале део мога сна. Занемео сам од превеликог узбуђења, застао ми је огроман камен у грлу. Није било шансе реч да изустим, када је рекла: - Ти си, Васо! Има Бога, добри мој Васо. Загрли ме јаче, хоћу бити сигурна да си то ти.

Без речи сам је загрлио тако снажно, као у она стара добра времена, пре пола века. Еј, стварно се осећам одлично. Чини ми се, да сам је могао пренети преко пруге и преко реке, до зелених пољана наше младости. Господе, шта смо све пропустили. Не, не вреди пребирати по увелом лишћу прошлости... То више нисмо ми, већ само успомене на нас. Знате, нису битне године у нашим животима, битан је живот у нашим годинама.

Писак локомотиве ме прену из давно заборављене летаргије, за коју нисам знао да станује у мени. Видим, Марта је још у мом загрљају, нежно ме љуби у образ. Прихватио сам је за руку и помогао да уђе у вагон. Нема више прве и друге класе, све је исто. Нема гужве, сели смо у први купе који је био празан. Прислонио сам длан на Мартино колена а она ме благо миловала по прсти-ма. Купио сам повратне карте себи и Марти, убеђен да ћемо се заједно вратити, не растајући се више никада.

Воз је клопарао, клопарао, клопарао... Марта је спавала на мом рамену. У овим тренуцима, речи су биле сувишне и беспотребне. Ћутањем смо се одлично разумели а тишина је била најјачи крик двоје усамљених и заљубљених стараца, за које нико не мари. Љубав у нама више не спава.

Када сам угледао светла велеграда, зажалих што не путујемо негде још даље, најдаље. Али шта ћеш, срећан сам што смо заједно и где чуда, волим је све више и више. Кратак растанак ми тешко пада.

Бог ме благословио, што сам је опет срео. Ипак, она је планирала посету пријатељици а ја деци. Једна моја по-

ловина је отишла са њом а ја преполовљен, наставих до солитера и морам до тринаестог спрата. Притиснуо сам дугме на лифту и он је кренуо. Убрзо сам приметии да нешто није у реду, лифт се није заустављао? Притискао сам дугме бр.13 али никакве промене. Као што знате, када једном притиснете дугме у лифту, можете га притискати колико хоћете, он иде истом брзином до бираног спрата.

Не могу да поверујем, мој лифт је напустио солитер и кренуо ка небу, видим већ сам међу облацима?

Ухвати ме неки страх, али помоћи више нема. Већ сам изнад тепиха растреситих, тиркизних облака.

Када се зауставио, ја се нађох међу мени, непознатим људима? Лебдели су изнад, чудесних, виртуелних дугиних боја. Ослобођени страха и обавеза, озарених лица радовали су се и ћаскали; како су се ослободили свог болесног и уморног тела, повереника, дугова, судских извршитеља... Сада у миру, лебде и чекају распоред на небу. Зато се каже: нека почивају у миру.

Јасно ми је... И, ја сам се ослободио свог тела. Остало је у лифту. Не осећам тежину, ништа ме не боли и равнодушан сам према свему, то је то. Неки су лебдели и слатко се смејали, забављајући се разноврсним досеткама. Време је стало а све се одвија по неком чудесном плану и програму. Свима се испуњавају разноврсне жеље, до коначног распореда. Вратио бих се, због Марте. Волео сам је више од раја.

Али како ћу назад?

Као да је сам Бог услишио моју чежњу. Чуо сам од анђела да, ко има повратну карту, може се вратити?

Хеј, па ја имам повратну карту! Сећате се, купио сам је у возу.

Стигао сам до неба и враћам се одмах, али како? Овде је лепота једноставности, не треба вам лифт, само се спустите. Спустио сам се, полако и нечујно, испод облака и где чуда? Као да ме нека невидљива сила отргла и водила кроз маглу и мени непознате метеоролошке појаве. Најзад, „слетео“ сам на једну грану старог платана, тик изнад Новог гробља, усред сопствене сахране. Лепо на крсту пише моје име и презиме.

Видим своју децу и пријатеље. Плачу. Признајем, није ми лако док гледам овакве, овоземаљске параде.

Ех, да сам имао среће и вратио се на време, док је моје беживотно тело лежало у лифту, било би све у реду. Одмах би се вратио са Мартом, својој кући, на планини. А, шта ћу и како ћу без тела? Сада сам обична бестелесна маса или, што би се рекло, дух.

То је већ проблем. Марте нема. Вероватно ме је чекала и помислила да сам је опет напустио и заборавио, као што сам, ни сам не знам зашто, учинио то пре педесет година.

Опет ми се није дало да будем са њом. А, више не желим да живим без ње.

Одлучио сам, враћам се у ковчег са мојим телом. Ако нисте знали, духовима се испуњавају све жеље.

Мрачно је и прилично тихо у овом мом скромном ковчегу. Могу да померам руке и ноге. Удахнуо сам дубоко, устајали ваздух, и одмах осетио оштар бол у грудима. Све ми је јасно. Услед превеликог узбуђења, инфаркт ме је „средиио“. Ето шта ти је старо и оронуло тело. Остатак времена провео сам ћутећи... Да не реметим мир. Не бих волео деци да упропастим, лепо организовану сахрану.

Опет се враћам на небо. Као што знате, имам повратну карту. А, купио сам једну и Марти. Ко то може знати како ће је она употребити ? „Време земно и судбина људска...“

НЕРАНЦА КОСТИЋ

Мосна - Доњи Милановац

ЖЕНСКО СРЦЕ

И десило се...

Од силне моје жеље, ваљда је све, баш тако морало да се деси.

Чекао ме је на улазу кафића, егзотичног назива, какве обично дају у малим, ушушканим местима за туристе. Овлаш нам се среташе погледи док је стајао, између туја и петонија, висок у благо раскопчаној кошуљи. Прилазила сам лагано, несигурна у своја колена, у емоције које су гушиле тај мали простор. Кад се насмешио, знала сам да ме срце није преварило; то је заиста Он. Није било премишљања, радоснице су кренуле непозване..., то је код нас емотиваца увек непредвидиво, али и он је био паралисан збуњеношћу или је адреналин учинио своје. Не знам шта је мислио у том тренутку. Стегла сам га за руку чврсто, као да никад није ни одлазио и удисала са његових груди мирисе свих одељених година. Боже, колико је тај човек и сада леп?! Не сећам се тачно о чему смо причали, ја сам само упијала и упијала, његов глас, трепавице, очи... Знаш да је некад био заљубљен у моје очи, боје шума у листању, да се није бранио од моје необуздане, младалачке жеље; тамо, онда, далеко. Сад сам само гледала његове усне, слушајући како понавља моје име. Имала сам утисак, да зубима би одгризао све горчине са коре моје душе, да ме поново пронађе податну и топлу, као оног јула.

И, десило се.

Од силне моје жеље ваљда..., љубио ме је читава два дана на трећем спрату неког хотела, не сећам се имена али није ни важно. Мислила сам да ће после бајке, стрчати моје празне године, „са мансарде изгубљених илузија” као лопов и да ћу коначно себи постати добра и пуна самопоуздања.

Убрзо се вратио свом богатом животу. Фараон мојих младалачких треперења. Нисмо се више тражили ни такли, нас двоје, из два различита света.

И десило се, да траје једино у песмама.

Они који пишу умеју да кажу превише, или не објасне скоро ништа. Једино звезде знају тајне и путање свих нас.

И сад пишем, пишем да себи докажем како уmem лепо да живим од бујне, женске маште.

НИКИЦА БАНИЋ

Инђија

БРКО

Посматрао сам га од трафике, преко пута рукометног игралишта. У руци је држао комплет карата. (Сваке друге недеље продавао је и цепао карте за рукометне утакмице). Утакмица је ускоро требала да почне. Делио је карте гледаоцима који су пристизали. Већина се већ оштрила, чуло се, иза зидина. Понеко је звиждао, био је то знак да судије долазе или су на вратима свлационице.

Њега није занимала утакмица. Не верујем да је знао и правила. Радио је као кондуктер. Сада је у пензији. Ретко је раније ишао на утакмице. Није имао времена за то. Не би ни сада. Мала пензија, мора. Гледам га: огромна лопта са морнар мајицом која открива пупак. Боље рећи, не може да га покрије. У устима лула од које се никад није одвајао. Коса као чекиње, а бркови најдужи у месту. Због тога га тако и назваше - Брко.

Пролазио једном Брко најдужом улицом у граду. На капији своје куће дочека га старица.

-Да ли би, Брко, да ми изриљаш башту иза куће?- заустави га она.

-Може- рече баби без ценкања. -Може сад, пошто ништа не радим. То ћу ја до мрака урадити.

Вече је пало. Старица га исплати јер је овај изашо-вио до дрвета. Сутрадан, када је старица дошла да нахрани перад, имала је што да види. Брко је синоћ пресадио оно младо дрво. Приметио је да неће до мрака стићи до њега, па му се учинило лакше да старици подвали. И пресади га. Уздао се у старичин слаби вид.

Старица се само насмеши: "Нека иде с милим богом". Склопи длан о длан. "Само да се дрво прими. Даће бог, младо је, примиће се".

Пиштаљка зазвиждука. Утакмица је почела. Брко је разледао смотуљак карата у руци, пребирао кљунастим прстом. Мало их је остало непродатих.

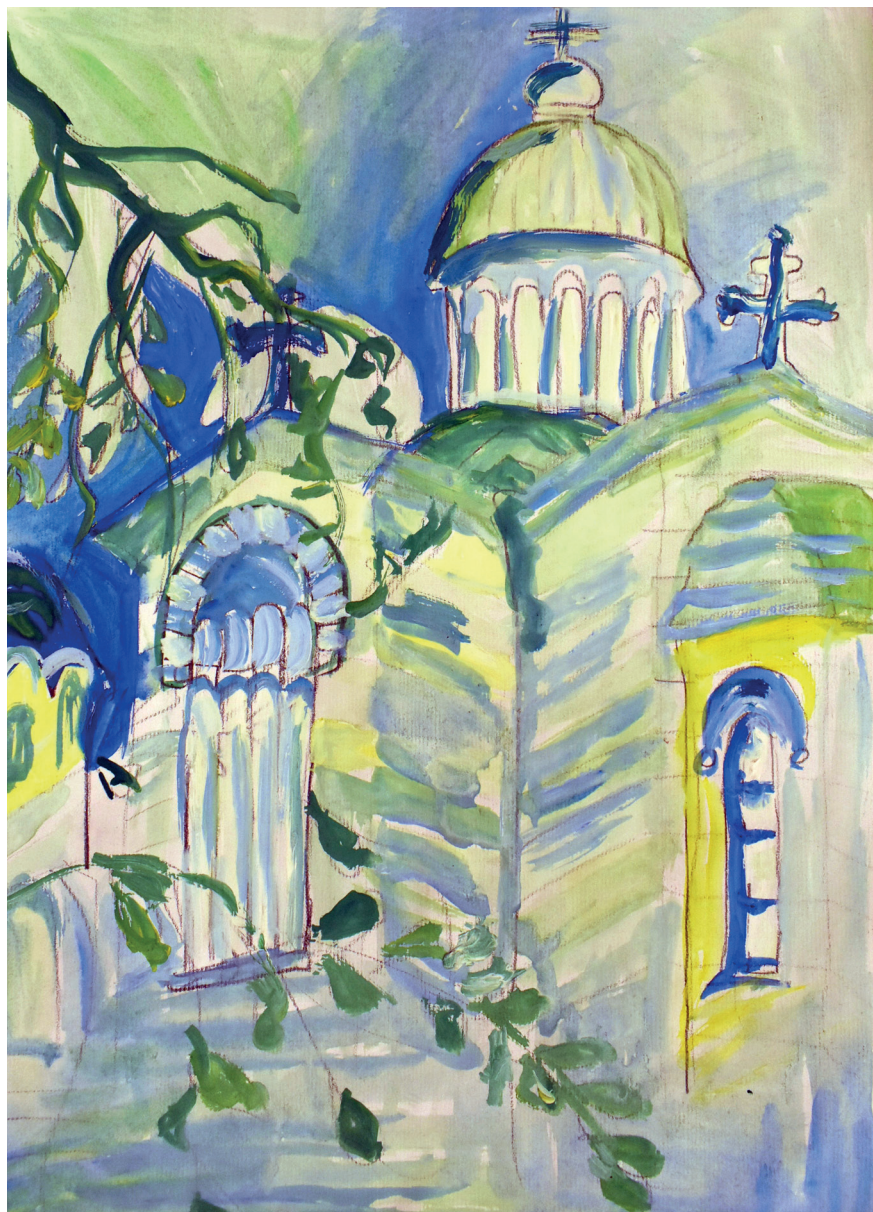
Благајник клуба му је обећао добру зараду. Биће за његово троје унучади да се брчкају на градском базену. Већ их је гледао голуждраве, најежене, како га из воде дозивају.

-Једну карту, молим - нечији глас га не прекиде у мислима.

Угледао је испружен длан. Људе је најчешће препознавао по длану. И овај је препознао. Био је длан оне старице. Дошла је да посматра свог унука. Оно с младим дрветом већ је заборавила.

Загледао се Брко у улазнице, а слободном руком поче гладити једну, па другу страну бркова: - мали су, да су бар крила осредње птице па да их рашири, залепета њима и шмугне у планине - пре него ишта баба проговори.

МИЛИЦА СИМИЋ

Рача

„ЕВРОПА,, У РАЧИ

У срцу Шумадије мала варошица Рача. У Рачи много кафана. Најбоља, највећа и најлепша је кафана „Европа“, власника газда Анте. Кафана је саграђена у центру, поред Конака, Општине и Цркве. Антина кафана некима била је друга кућа, ту су се окупљали стални гости, гости за празнике, веселили и правили пијанке. Газда Анта висок, просед човек, велики весељак у годинама, сто двадесет кила, био је познат због своје свирке. Извуче своју окарину из појаса, и својим дебелим прстима поче да пребира, а кад и неку више попије, био је у стању да свира без престанка. Добричина по души, увек расположен, насмејан, а његова Мара Црногорка, коју је довео када се вратио из војске, навикла је на наше обичаје, на веселог мужа, па је и она доприносила весељу у кафани и постала добра кафеџика. Заиграла би црногорско и запевала уз Антину окарину.

Стигле су је године и реума, па се теже кретала, седела је у кујни, пунила бутељке, чувала унучиће и бележила. У Европи било је правило да ко наручи тај и плати. Кафана Европа била је највећа знаменитост у варошици, свако ко дође види чисте столњаке, клупе и вредну кафеџику Мару, на зиду стоји натпис „Данас за готово, сутра за вересију“... Преображење, недеља, благ дан у варошици. Народ је излазио из цркве, одједном неко позва из кафане за помоћ, позлило је газда Анти. Притрчали су му у помоћ и видели газда Анту да лежи на трбуху, на сред своје кафане. Покушали да га подигну, он је једва мрмљао, хтео је нешто да им каже, показао им је да изваде његову окарину из појаса под трбухом. Подигли су га једва са пода, извадили окарину из појаса. Десна рука и десна нога биле су му укочене, није могао да их покрене.

Догађај са газда Антом, пронео се ка муња целом варошицом. Сви су поитали, неко из радозналости неко

из намере да помогне, сви су били забринути, свако на свој начин. Свако је хтео да помогне, предлагали су потребну помоћ, у виду народних лекова и мелема, који имају дејство да смирују болове, а и живце. Стара народна медицина има своју апотеку, лекови су све што се у кући нађе: ракија, сирће, кромпир, петролеј, богојавска водица, рен, разно корење и цветови биљака. Прво су га измасирали сирћетом, затим ставили топле облоге од комовете ракије. Газда Анти вратио се глас а уједно и поправило расположење.

- Е, то је судбина! Суђено ми је да се шлогирам! Кад ми је прорадио језик, прорадиће и нога и рука! Е, вала, доста су и мрдале! Стање газда Анте се побољшавало, почео је да устаје и да се уз помоћ креће. Нога му се размрдала а рука је остала још увек укочена. Антини пријатељи доносили су му разне мелеме и природне лекове, како би размрдао руку. Време пролази, а десна рука и даље је укочена, виси на рамену. Газда Анта гледа тужно своју окарину на креденцу, осећа велику празнину без свирке и песме. Забринута Мара, немоћна да помогне свом Анти, бринула је због смањеног посла у кафани, јер није навикла на мир и тишину.

Од веселе куће настала је тужна и бедна кућа, јер више није било тервенки, када се литре не броје. Анта је оптимиста, пун наде, стрпљења, чекао је дан када ће покренути руку.

- Моја срећа је у ногама, тешио је себе. Како је време пролазило, Мара је била све више забринута, наговарала је Анту да оде код лекара. На Марино наваљивање пристао је и отишо код лекара, али за његову десну руку било је већ касно. Анта је схватио да је изгубио десну руку заувек, и разочарао се у себе и живот. Мара се још више разочарала, јер га је убедила да ће му лекар помоћи. Сада је Анта тешио Мару.

- Судбина, живот то ти је велики вашар, свашта се догађа. Тешећи Мару, тешио је себе и оправдавао своју судбину. Кафана Европа од срећне куће постала је тужна. По неко наврати да попије чашицу „с ногу“. Кафеџика Мара стално плаче и препричава Антин коб-

ни догађај. Пролеће. Варошица Рача процветала. Зелене се околна брда.

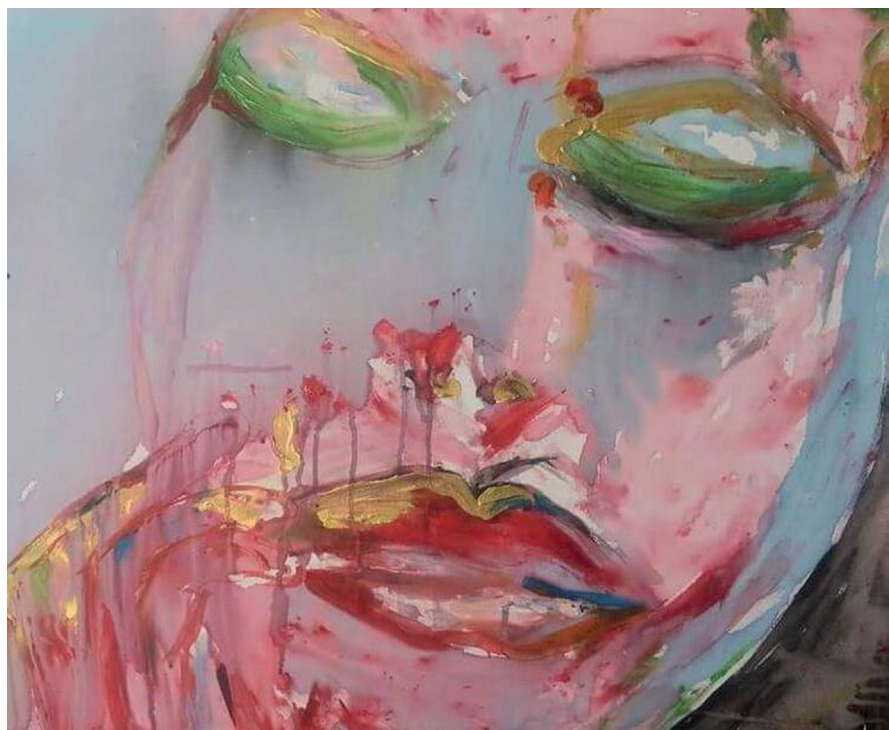
Река Рача тихо жубори и жури да стигне до Велике Мораве. Једне вечери, када је мирис лелујао варошицом, зачуо се звук Антине окарине. Свирао је Моравац. Нико није могао да верује својим ушима. Народ се окупио испред кафане, слуша и усхићено виче:

- Анте свира окарину! - Није могуће! - Анта! Анта! Анта је Чудо!

Испред кафане одушевљени мештани радознано су кренули унутра. Анта свира, али не сам. Мара држи окарину а Анта левом руком пребира по њој. Запрепашћени и изненађени, дуго су стајали, гледали и слушали. Почели су да се и крсте, да благосивљају Анту а и Мару.

- Досетили смо се! Биће поново весело у Европи! - весело им је Мара одговарала. Без мало годину дана није се чула окарина и весеље у кафани, - радосно су сви у викали у глас.... - Милина једна! Красота једна! Како се тога сетисте? Алал вера!.... То је живот! То је судбина, она ти даје и узима!

Да не беше судбине и опкладе са комшијом Жиком, никад не би имао кафану Европу, неби живео и радио у Европи. Комшија је тврдио да никад нећу отићи даље од Крагујевца, али судбина ми даде Европу, моју Европу, и моју црногорку Мару. Шта могу против судбине? У животу ти је као на вашару! „Свако носи свој судбински крст, па и ја“ рече Анта, а низ велике образе, доброћудног дебељка потекоше крупне сузе. Сузе жалоснице? Сузе радоснице?.

ДРАГАНА МЛАДЕНОВ

Нови Сад

ШОЉА ТОПЛОГ ЧАЈА

Млада жена, тек загазила у своје четрдесете, уз шармантни осмех, пун љубави, без горчине и непотребне боли, доноси свом вољеном мужу шољу пуну топлот чаја у кревет...

Месец је дана како он болује и не устаје из њега. Месец је дана како гледа њено топло лице како га осмехом храни, теши и храбри, говорећи да ће све бити добро. Никад се није покајао што је баш њу узео за жену, иако је доста млађа од њега. Никад није осетио да у било чему заостаје за њим, понајмање интелектуално; напротив, била је то једна од најбистријих жена које је знао. Истина, о свом пореклу и прошлости мало је причала; то је за њега до дана данашњег остала загонетка. Но, није много ни марио, важно му је било да се са њом осећа сигурно и лепо, а она је одистински чинила да тако и буде.

Млада жена, тек загазила у своје тридесете године, уз шармантан осмех пун љубави, кроз сузе мучнине и ужасан страх, доносила је свом вољеном мужу шољу топлот чаја у кревет...

Месец је дана било како је боловао и није устајао из њега. Месец је дана било како је гледао њене тужне осмехе, иза којих стоји бол и страх, и руке које му, дрхтећи, доносе чај. Месец је дана скоро како зна да она, сваки пут кад га остави да одмара, оде у другу собу и сатима плаче. Знао је да умире и ту није могао ништа, нити му је било жао због тога. Провео је најлепше дане са овом женом и радо ће јој оставити све богатство. Никада му није сметало што је толико млађа, јер је умела да га обрадује и апсолутно је био сигуран у то да га она воли, упркос причама које су колале да је са њим само због богатства. И сада, када умире, када гледа њену патњу, нема ни трукне сумње у то колико је она

била права. Само, кад би имао моћ њој да олакша муку, макар њу да утеши. Дао би све богатство овог света да њена бол умине што пре и да она остатак живота буде срећна.

Млада жена, при средини својих тридесетих година, уз шармантни осмех пун љубави, тужног, сажаљивог погледа, доносила је своме мужу шољу пуну топлог чаја у кревет...

Млада жена, тек загазила у своје четрдесете, уз шармантан осмех пун љубави... Врло добро зна шта му је и врло добро зна да је ово његов последњи чај и да је ово његово последње јутро и да је ово њихов последњи разговор. Али, исто тако зна и како да мушкарца поред себе учини срећним до последњег његовог даха. Ништа му неће показати; ништа он на њеном лепом лицу неће видети. Само осмех. Зна она како је најбоље, како је најбезболније, јер ово јој није први пут да гледа како јој умире супруг. Било је тешко само први пут, врашки тешко. Прогањао ју је осећај мучнине, страха, осуде... Млада удовица - шта ће рећи свет... Тога сада нема. Тако је морало бити тада и овако мора бити сада. Са оним што мора бити научила је, још како, да се носи. Овакве ствари незгодне су само први пут.

Млада жена, тек загазила у своје четрдесете, уз шармантни осмех, пун љубави, без горчине и без непотребне боли, доноси свом вољеном мужу шољу пуну топлог чаја у кревет. И... само неколико капљица отрова у њој.

МИРОСЛАВ ПАВЛОВИЋ

Крњево

ЧЕКАЈУЋИ ЕМИНУ

Кадгод сам одлазио у суседну варош, увек бих пролазио поред њене куће. Ту навику сам правдао својом љубављу према цвећу и врту, по коме се ова наочита девојка често шетала, међутим, било то је пуко завараване, јер и у суседном дворишту, до њеног, било је разног цвећа, које неким чудом нисам ни примећивао.

Уствари, у варош сам долазио само због ње, у коју сам се игром случаја, заљубио. Онако лепа и грациозна, лагано и сигурно улазила је у моју подсвест. Размишљао сам, како да јој приђем, да отпочнем бар какав-такав дијалог, али њена изузетна лепота - дуга, таласаста коса и као угљен црне и крупне сањалачке очи, чинили су невидљиву баријеру између мене и ње. У тренуцима, када би нам се погледи срели, она би се само насмешила и махнувши ми нестала иза жбунова јасмина. Гледајући за њом размишљао сам шта уствари желим, да ли постоји начин да савладам своје укочене емоције и једноставно учиним тај одлучујући корак, приђем јој и окончам ову свакодневну љубавну мору. Тражећи излаз из тог зачараног лавиринта, размишљао сам, због чега ме ова мистериозна лепојка толико привлачи, иако сам одговор на то питање знао, одмах, кад сам је први пут угледао. Једноставно, због мирисних латица и великих грмова као снег белих јасмина, увек изазовно шетајући, личила ми је на Емину - Емину из истоимене Шантићеве песме. Сваким даном, све више сам осећао, како ми нека виша сила уцртава у подсвест слику девојке, чији лик је некад давно опевао овај велики песник и више ништа није могло да ме спречи да јој сутрадан кажем шта према њој осећам.

Те ноћи сам сањао чудесан сан: Видео сам себе како стојим на улазу у њено двориште, наслоњен на ниску ограду, док она шета баштом гледајући и дивећи се

своме цвећу. Чекам да ме примети, па јој махнем. Она ми прилази, грациозно ходајући, док јој дуга коса подрхтава од лелујавог покрета, додирујући јој рамена. Већ осећам њену близину и топлину њеног даха. Видим, у руци држи књигу љубавних песама, коју спушта у траву крај једног жбуна јасмина. Пружа ми руке. Држимо се тако гледајући се у очи. Не проговарамо ни реч. Ћутимо. Време као да стоји. Вечност. Одједном, чујем да је неко дозива. Она се окреће, одлази. Не знам да ли ме чује како говорим да ћу сутра поново доћи. Само се заводнички осмехну и нестаде из мог видокруга.

До јутра сам се будио неколико пута, сањајући, како некаква олуја витла лишће у круг, ломи гране јасмина, кида и чупа цвеће. Дозивао сам Емину, јурио кроз олују да је ухватим за руку коју ми је пружала, али све што сам могао да учиним је то, да сам само погледом могао да је испратим, док је нестајала у даљини. У снове нисам веровао, али, шта ако је овај сан неко лоше предсказање - размишљао сам.

Устао сам видно нерасположен, да би, тек после доручка, попивши кафу, вратио делић самопоуздања, те тако, храбрећи себе, кренух у правцу вароши. Ауто сам по обичају паркирао на почетку улице и пун некаквих слутњи, кренух у сусрет изазову. Као и увек, по навизи, шетао сам лагано, застајујући, док је не бих видео, међутим, у башти није било никог. Погледао сам у сат, мислећи да сам погрешио време у које обично долазим, али сам одмах дошао до закључка да је моја прецизност била очигледна. Приметио сам да на столу, под липом, још увек лежи књига коју је јуче читала. Вероватно ће да се појави, - промрљах у себи - ту је она, само хоће да види колико сам упоран, хоће само да ме искуша.

Време као да се укочило, стало, а ја сам коначно почео да сумњам да се нешто непредвидиво десило. Постадох нервозан сетивши се ноћашњег сна.

Из суседног дворишта знатижељно ме је посматрала нека жена.

- Извините, - упитих је - знате ли можда где је девојка која овде станује? Знате, она, која се сваког дана дружила са цвећем?

- А ви то вероватно мислите на Емину - одговори жена, смешећи се иронично.

- Емина, па она се стварно тако зове - помислих у себи.

- Да, на Емину, баш на њу - рекох узбуђено.

- Бадава чекате господине, нећете је више видети. Синоћ је отишла некуд, са неким песником, кажу да се зове Алекса. И он је, као и ви, сваког дана пролазио окуда, чим би сте ви отишли. Не знам шта јој је било, мислим да сте ви били боља прилика за њу, али шта ћете, такве су данашње девојке, просто су непредвидиве.

Немо сам гледао, час у жену која ми је то говорила, час у расцвале јасмине и као у неком чудном трансу, зачух Еминин глас:

- Жао ми је драги мој заљубљени непознаниче, једноставно, моје емоције су превагнуле и одредиле моју судбину, остај ми збогом. Мислим да сам данас донела праву одлуку, јер, ово је једном морало да се деси.

КАДА ЈЕ БАШТОМ КОНОПЉА РАСЛА

У време мог детињства баштом је конопља расла. Пожњевена, деци је заузимала Унске плићаке. И ако је Преображење било то, које је објављивало престанак купања у реци, кривили смо конопљу. Да ли зато што смо мислили да нам она отима лето или зато што нам је давала до знања да је његов крај, не знам, али знам да смо кривили конопљу. Потапањем конопље по нашим плићацима, потапали су и наш летњи распуст. Ту нетрпељивост према конопљи, донекле је ублажавала радост поласка у школу, куповина књига, школског прибора, а највише понеког одевног предмета.

У детињству, док је још конопља расла, брала сам комшијске трешње. Бирала сам оне најбоље чуване. Те су најслађе. После несташно проведеног дана, чекао ме је тањир вруће варенике са удробљеном пројом, понекад, заслађеном шећером.

По дворишту мог детињства, шетале су гуске. Један гусан упорно је журио наш дечји тур. У децембру би очерупане и сређене завршиле на пијаци загребачког Долца, а једна би завршила на нашој Божићној трпези.

Са брежуљка изнад куће, топовима од блата, „прочишћавали“ смо ушне канале целом шору. Тада би нас, вребајући из неке заседе, баба Мара, „награђивала“ својим штапом (а окол је причала да не чује добро).

Моје детињство није волело игру партизана. Нико није хтео да буде Шваба. Са дрвеним пиштољима, луком и стрелом и праћком играли смо се каубоја и индијанаца. Од часописа читали смо Веселу свеску, а касније Плави вјесник. Најчитаније су биле странице са стриповима који су излазили у наставцима. Са временом, дошли су и прави стрипови (капетан Марк, Загор, Били Кид, Алан Форд).

Севдалинке и радио Луксембург допирали су из комшијског штагља. Шегрт- аутомеханичар, радио апарату појачао је тон звучницима. Нико није примећивао да те две врсте музике не иду скупа. Напротив, обе се нам улепшавале летња поподнева. Најслушанија емисија је, ипак, била „Честитке и поздрави“ локалног радија, у којој су свакодневно, уз песму, честитали рођендане, венчања или одласке у војску. Недељом, Драган Никитовић и још неколико репортера, преносили су нам догађања са спортских терена, док су мушкарци гледали у листиће спортске прогнозе.

Моје детињство је добило црно-белу телевизију. У неколико сати програма уврстили си Дизнијеве цртане филмве. Почеле су се приказивати и америчке ТВ серије као што су Градић Пејтон, Дуго топло лето, Бонанца... Мушку популацију су чистили спортским преносима Партизана, Црвене звезде, Хајдука, Динама... Понекад је, соба у којој је телевизор, била премала да прими све радозналце, нарочито од пола осам када се емитовао дневник.

Угледавши се на Санремо, који је ширио раскош музике, гласа, цветних аранжмана, тоалета, једном речју- гламура, почели су музички фестивали и код нас.

Конопља већ неко време не расте у мојој башти и ако ми, сада, не би сметала. Прошло је доста времена како не пливам у плићацима. Сада, без проблема, препливам Уну. Неприметно, као и конопља, нестали су каубоји, индијанци, дрвени пиштољи, топови од блата... У Костајничко кино „Козара“ идем без пратње старијег. Постала сам средњошколка.

СНЕЖАНА СИМИЋ

Београд

ГРАТИС - НА НАС НАЧИН

Већ треће јутро сама пијем кафу. Јасна користи годишњи одмор, а Мири се разболело дете. Ма, просто ми се и не пије. Ја испијам њу, а она пије мене. Некако ми све празно, пусто, само ми бриге на ум падају. Ех, како је лепо пити кафу у друштву, када смо све три заједно, па натенане изоговарамо мужеве и њихове маме, професоре који мрзе нашу децу, истресемо успут и остала незадовољства, лакше се ради. Овако, могу само да размишљам, а ко још има вајде од тога? Ни странака ових дана нема. Спарушиле се изгледа на овој температури, па и не доносе документацију за књижење. После ће бити да је наша Агенција спора, ал ајде... Није се родио ко је странкама угоднио!

Тргох се на продоран звук интерфона.

- Ало, да...

- Молим вас, могу ли да уђем? - зачух љубазан, отегнут женски гласић, који настави - Имамо гратис козметичке производе за вас.

Гратис, проструја ми кроз главу, а моја љубазност нагло провали.

- Како да не, само изволите!

Уђе zgodна, млада плавушица, дугих ногу, кратке сукње и несташних локница око непрекорно нашминканих очију. Понудих јој да седне, што она радо прихвати и поче да слади

- За вас имамо гратис три козметичка производа, крему против бора, течни пудер за потамњивање и пудер у праху. Ове и сличне козметичке производе наша кућа поклања вам гратис да би сте се уверили у њихов квалитет, а када се ускоро појаве у најелитнијим парфимеријама сигурни смо да ћете бити нас стални купац. Њихов квалитет сигурно.....

Слушам, а уста ми се све више развлаче према ушима, док ми се у глави муњевито ковитлају мисли. Супер!

Не шминкам се, али почећу! Имам и ја душу, могу мало да се улепшам и то још гратис. Онај мој има да пукне од муке мислећи колико сам пара дала за то. Е, баш оћу! А тек када чују Јасна и Мира! Јао, само да се што пре врате!

- .....и на крају, једна ситница. Потребно је да учествујете у плаћању дела ПДВ-а који за ова три производа износи 3.200,00 динара - трже ме из сладуњавих мисли умилни гласић.

- Молим? Значи треба да вам платим 3.200,00 динара да бих ове производе добила гратис?, проверавам питањем да ли сам добро чула.

- Управо тако, али признајте, за овако нешто то је стварно симболика - не трепнувши изусту плавушица, док су јој локне несташно скакутале око очију.

Шта да радим? Одједном ми постаде некако непријатно. Дају ми људи гратис, а ја да одбијем. Истина, понела сам паре да у повратку с посла платим струју, ал кад је чекало до сада, нека чека још. Зора ми рече да Гоца из приземља не плаћа већ пет месеци. Избројох речену суму. Плавушица ми се захвали, остави своје производе и оде.

Седох некако смушено погледа упртог у три кутијице. И та реч гратис - ко ли је само измисли? Не узимам више ништа гратис, па макар цркла! Нећу више ни да размишљам, заболеће ме глава, ајд да почнем нешто да радим...

ХРАНИСЛАВ ХРАНЕ МИЛОЈКОВИЋ

Соко Бања

ДАН КАД СУ МИ ПЕВАЛЕ ЛАЗАРИЦЕ

Наша кућа је била на крају села у Горњој махали. Сазидали су је мој отац и стриц оне године кад су се оделили од мог деде. Имала је само две собе, два подрума и заједничко предсобље али је зато двориште било велико. Дивота за нас четворо деце. Двориште без ограде, стог сена у једном крају, камара сламе преко пута, неколико огромних шљива као створених за пентрање и један јаблан...

Имао сам пет година. Тог јутра сам устао раније од браће и сестара и играо се сам у дворишту, јурећи кроз бујну зелену траву црвенорепог певца што нас је сваког јутра рано будио кукуричући прегласно на дрвљенику. Нисам ни приметио да је у наше двориште ушетала група девојчица и девојака док нису запевале:

„Ој, Лазаре, Лазаре!
Добро јутро, бећаре!“

Прекинуо сам јурњаву за неухватљивим „Црвенрепком“ и збуњено се загледао у насмејане, младим априлским сунцем обасјане, девојке обучене у свечану народну ношњу. Извезене цветићима око врата и на рукавима беле ланене кошуље, кратко јелече украшено срмом, беле свечане вутарке, зване „вистани“, шарене тканице око појаса, црне skutаче извезене крупним разнобојним цветовима, беле вунене везене доколенице и штављени жути опанци- чиниле су ту свечану одећу сваке од девојака. Приметио сам да ни једна не носи мараму. Косе су им биле уплетене у дугачке кике омотане око главе. Личиле су на виле из бајки, које нам је често причала мајка. Ту свечарску тишину прекинула је моја маја. Изашла је на басамаче куће и рекла:

- Појте ми за момка!- показујући прстом на мене.

Девојке су се кратко међусобно дошаптавале а онда загрлиле и почеле:

„Ој, Лазаре, Лазаре!
Ова цветна недеља
цветно цвеће донела:
из вр` гору гороцвет,
из дно поље јагличје,
из градину љубичје.“

Отпевале су још неколико песама за остале укућане које нисам запамтио, осим стиха „Ова кућа комината, она има двоја врата.“ За сваку отпевану песму добиле су од мајке по неколико комада јаја и прегршт брашна у марами. Све је то најмлађа девојка ставила у травкама и цвећем окићену корпу. Полазећи из нашег дворишта запевале су:

„Ој, Лазаре, Лазаре!
Збогом остај бећаре!“

Задивљен њиховом лепотом и лепотом отпеваних песама дуго сам гледао за њима, испуњен поносом што су ми певале, не схватајући пророчански стих „Збогом остај бећаре“. Никад више нисам видео лазарице, нити сам био у прилици да ми певају. Крајем те године одселили смо се у град. Кућа у којој смо живели давно је порушена а плац продат. Али је лепота тог априлског дана заувек остала у души. Сад кад се ближи јесен живота све више помишљам на то да сам се тог дана неизлечиво разболео од песме и да ништа друго нисам радио целог живота, осим што сам у својим песмама и причама покушавао да достигнем ону лепоту дивног априлског јутра кад су ми певале лазарице.

ДРАГАНА РАНЂИЋ

Пожаревац

АНЂЕО

То што те не спомињем често, не значи да сам те заборавила. Још увек се сетим твог погледа. Дан за даном пролази, сузе ми доноси. Тишина око мене влада, док о теби пишем. Живот је понекад суров. Пишем поново о теби. Одлазе вољени...

Зашто се неким људима дешавају ружне ствари, иако нису заслужили? Љубави су се дешавале, почињале, трајале, престајале. Љубав коју осећам према теби траје. Био си мој највећи пријатељ. Чувајте своје пријатеље! Негујте те односе... јер, кад имаш пријатеља, имаш коме да се радујеш, ко ће те разумети и утешити. Иване, нисам успела да те сачувам. Изгубила сам те. Бог те је одвео међу анђеле. Јако тешко сам то прихватила. Никад не знаш кад неког видиш последњи пут. И никад не преболиш то што ниси знао. 3. август, дан када славимо двадесет година матуре. Радујем се што ћу опет доживети дан када ћу се опет осећати младом и вратити се у наше заједничке тренутке. Само фалићеш много. Нисмо те заборавили, нити ћемо то икада моћи. Знаш то. Никада те нећемо истерати из својих срца, нити из својих мисли. У срцу туга, на гробу тишина, а у школској клупи велика празнина. Боли јако. Волела бих да вратим време. Да ти кажем неколико речи, које нисам успела тада. Боле успомене... ћутња. Кад погледам у небо, видим звезду која сија - твоју звезду. Знам да ме гледаш и да си мој анђео чувар. Постоји посебан рај, на граде за људе као што си ти.

Једном ћемо се срести.

Чекај ме...

ОДАБРАНЕ ПРИЧЕ

БОРИВОЈЕ ЖИВАЉЕВИЋ

Београд

НЕОБИЧНИ ЗВУЦИ

Изашла је из купатила увијена у фротирски мантил. Имала је витак стас, али није била мршава. Имала је изузетно лепо тело, а кретала се лагано попут газеле. Чинило се да је мантил могао да је опаше два пута и да је већи за неколико бројева, а досезао је само до колена. Села је на ивицу великог брачног кревета лагано се ослобађала мантила и увлачила испод покривача. Ни пажљиви посматрач није могао приметити њену нагост толико је вешто извела ову радњу.

Два црна жмиркава ока су је погледавала повремено подижући сном отежане капке. Час би погледале, час зажмуреле борећи се са сном који је освајао. На маленом лежају на супротној страни собе скоро у ћошку једно мало умиљато биће је мирно лежало, а светлост је правила сенку преко половине тела. Лампе изнад узглавља брачног кревета су светлеле пуним сјајем. Могле су да се пригуше или искључе али очигледно је то сада било неважно онима што су били на кревету. Често су испод лампи у бљештавилу светла читали књиге. Овог пута је то изостало.

Кад се увукла испод покривача жена се припи уз мушкарца који је већ био у постељи. Зачуо се тихи звук „шлапкања“ пољубаца. Покривач се помери неколико пута па се умири. Звуци пољупца су постајали чешћи, праћени повременим мумлањем или уздахом. Дисање је постало убрзаније и чини се мало отежано.

Ти чудни звуци и повремено померање покривача су будиле скоро замагљени поглед уснулих очију из ћошка. Постајале су све бистрије, а слух оштрији поткрепљен тим необичним звуцима. Малена глава се окретала час на једну час на другу страну окрећући уши да боље чује.

Покривач се све више померао као на таласима неке немирне воде. Уздаси су били убрзанији а мумлање

је прерасло у пригушене крике. Покривач се подизао и спуштао равномерно у истом ритму.

Два црна ока су била широм отворена и посматрала су шта се догађа. Тело више није било у лежећем положају, већ је седело повремено устајући на ноге.

Шта се догађа и шта му је чинити. Да ли је ово још једна игра скривања коју су често играли. Они се скривају, а он их тражи и увек их нађе, а као награда уследи миловање и пољупци. Пригушени крици су постајали јачи и убрзанији као и померање покривача. За то малено створење је ово био позив да се укључи у игру. Лагано је устао и као да се шуња прилазио кревету, који је био захваћен овом новом игром.

Попео се на ивицу кревета и целом својом, не великом, тежином скочио на немирна тела која су поскакивала на кревету испод покривача. Мушкарац се изненади па дрекну на њега ударајући га поприлично снажно отвореном шаком, као да га је ошамарио.

-Бежи, иди на своје мести, бежи!

Изненадни ударац и вика га уплашише да се стропошта са кревета на тепих и постићен, ударен, одтетура се до свог лежаја. Легао је покушавајући да сакрије главу у простирку увлачећи је испод свог тела.

Тела на кревета су убрзавала ритам покрета и појачавала звук уздаха у крикова праћених мрмљањем. После неколико снажних крикова све је стало. Умирили су се сви покрети само се дисање убрзало.

Прекривач је прекривао тела од колена, преко стомака до половине груди, стопала и руке су били откривени као да су тражили расхлађење.

Мушкарац подиже главу и погледа у лежај на супротном делу собе. Мало склупчано тело је било непомично. Само померање груди је давало знаке дисања. Човек се насмеја и покајнички, сажаливо позва.

-Еј дођи, оди, ајде дођи слободно, немој да се љутиш!

Малена глава се подиже а окице опет засијаше веселим сјајем. Није устајао плашећи се да опет не погрешити и буде кажњен.

- Дођи слободно, дођио мој добри пас, дођи да ма-
зим свог пријатеља.

И жена се усправи на лактове и позва га: -Дође
моја дивна куца, моја најлепша куца, дођи код нас да
спавамо.

Скочио је лагано на кревет и увукао се под покри-
вач. Лизао је час једно час друго.

Валентина Костантиновић
Пожаревац

МАЛИ ДАРЕ

Зима, хладно јануарско вече. Снег неуморно веје, а моји анђели ужелели се нечег „слатког”. Ко ће сада до продавнице. Од свих кандидата за одлазак у продавницу ја сам најозбиљнији и једини кандидат.

Невољно крећем, а пре тога умотавам се у све шаплове које имамо у кући не би ли се некако мање осетило оних -18 целзијусових и кошава која просто реже преко дебелог капута. Хладне пахуље неуморно ударају у моје лице и очи. Напамет ходам до оближње продавнице. Одједном чујем гласић: „Тето имаш 10 динара”. Отварам очи, а оно Даре. Дечак из краја кога сви знају као некога ко стално стоји поред продавнице и проси. Момчић од 15 година, а развијен као дечачић од 10 година. Оштре, дуже, давно опране косе, већ сада кварних зуба, оскудно обучен, а на ногама старе подеране ципеле пар бројева веће. „Шта ти треба Даре”, питам га. „Десет динара да купим хлеб”. Кажем му: „Пођи са мном”. Он радносно креће. Купујем му хлеб и крем бананице. Дискретно му дајем кесу. Нећу да осети сажалење. Гледа ме и пита гласом дрског, незахвалног и невоспитаног детета: „Шта ће ми то бре, мени требају паре!”. Љутило се окреће и одлази из продавнице, а ја постиђена због његовог понашања остајем на сред продавнице не знајући ни где сам пошла, а још мање зашто. Без текста одлазим до касе. Продавачица нешто прича, а ја не чујем шта, чујем само тамо негде на улазу у продавницу: „Чико имаш 10 динара?”. Излазим из продавнице празна у души и једва чекам да се докопам свог топлог дома, а онај дечак са једне стране, а са друге преварант, можда и будући преступник остаје на зими ко зна још колико. Како му помоћи? Много га ми је више жао после ове вечери јер знам да се њиме и његовим одрастањем нико неће бавити. Знак да га нико неће научити колико у живо-

ту вреди искреност и које вредности у животу човека чине вредним . А питање које лебди над мојим мислима је: „Колико Дарета има у овој нашој Србији”.

Нешто „слатко” нисам направила те зимске вечери. Причала сам деци о Дарету, а њихове знатижељне очице постале су још веће иако је одавно прошло време за спавање. Синчић је као најстарији мудро слушао и ћутао. Шестогодишња девојчица је питала: „А где му је мама?”, а најмлађа, већ скоро уснула је само рекла: „Мени се спава. Где ће Даре спавати?” Нисам имала одговор ни на једно питање. Лагано смо тонули у сан. Чула сам само један шапат кроз сан, небитно ког мог детета: „Јадан Даре!”

Њему нажалост никада нико неће помоћи. Сада је „мали Даре”, а већ сутра већ окорели преступник.

ДРАГАН ЖУРЖЕВИЋ

Петка

ВОЛИМ ДА ГА СЛУШАМ

Рана јесен се златила над пољима питомог Стига и над смедеревским виногорјем. Пожаревачке љубичевске игре и смедеревски дани вина измамили су на окуп старе другове из различитих места. Некада се готово нису раздвајали, а сада? Прошла је пуна година од када се нису видели. Сви су у трци са временом, које са собом носи свој печат горчине и сласти.

Договорили су се да то буде један леп ресторан између Смедерева и Пожаревца, у близини реке Мораве. Мирно месташце, лепо за опуштен разговор старих другова. Уосталом, они су озбиљни људи, средњих година, и већ им је преко главе гужве у градовима. Лепа конобарица је послужила чувено смедеревско вино. Започели су разговор.

Ту су били: Мирко, Богдан, Зоран и Александар. Аца је, као и увек био речит и на прво питање друштва како је, осуо паљбу:

- Претпостављам да је код вас добро, код мене, хвала Богу, више него добро. Најпре зимовање на Копаонику, затим с' пролећа у бању, додуше, скромних десет дана, а онда летовање у Шпанији. Летовање за незаборав, плаже лепе, широке, сређене... Лепотице на све стране, саме се нуде. Знате да сам ја озбиљан човек и не приличи ми такво нешто. Осим тога, моја жена је лепа, верна, паметна, домаћица, пословна, успешна... А ћерка, ако питате, завршила је прву годину студија, све саме десетке...Пардон, лагано се лупио руком по челу, имала је једну деветку и тај испит је одложила. Џури је испод части нижа оцена. Синчић је основац, игра тенис, тренер каже биће нешто од њега. А мој стари BMW он је беспрекоран, не пада ми на памет нов ауто, поред ове моћне машине из старе серије, проверених произвођача. И значајно је подигао руку са упереним

кажипрстом на горе, не мислим само на себе и своју породицу!

Отпио је гутљај - два вина и наставио: Покренуо сам хуманитарни центар за помоћ младим талентима, сарађиваћемо са целим светом. Пријатеља и на претек имам, фејс не стижем и по недељу дана да отворим, а и кад отворим потребна су ми бар три сата да погледам поруке, Него, мени је већ истекло време. Хвала вам на дружењу и да се видимо ускоро. Кренуо је, застао и уз значајан поглед додао: „Ако некоме треба савет, на располагању сам 24 сата“.

Немо су га отпратили погледима до аута и чим су гуме лагано зашкрипале, уследили су коментари. Мирко и Зоран су протестовали, а Богдан се смешкао, уз речи

- Ја њега волим да слушам.

- МОЛИМ?! - изненађено ће Мирко. Па знаш колико то све тачно што прича. Годинама се познајемо...

- Е, управо због тога. Не кука, не псује, не оговара... У његовим причама је све лепо, напредно, богато, узвишено... Ја њега заиста волим да слушам.

ДРАГАН РАДОСАВЉЕВИЋ

Пожаревац

ИЗМЕЂУ ЖЕНЕ И ФЛАСHE, ИЗАБРАО ЈЕ ФЛАСHU

Рођак по мајчиној линији Мирослав био је спортиста, факултетски обрзован човек, директор у неким мањим фирмама у унутрашњости. Својевремено је себи за жену узео десетак године млађу, лепу жену.

Али, временом се одао алкохолу и полако и сигурно препустио жену себи самој, да емоционално празна прати његово духовно и морално пропадање. Годинама је толерисала његово понашање, док није схватила да јој живот постаје ноћна мора поред мужа зависника од алкохола. Једне вечери пред спавање обукла је свој чипкани корсет и онако лепа, негована, са бујним облинама легла је у кревет да води љубав са Мирославом. Претходно је набавила флашу квалитетне шљивове ракије и поставила са једном чашицом, на сточић поред кревета. Када је угледао своју супругу неговану, лепу и пожељну Мирослав је за трен ока скинуо одећу и легао поред ње у кревет.

- Е' Мирославе допада ли ти се ово што видиш ? - проговорила је Јелисавета уставши нагло из кревета и показујући му њено заносно тело...

- Свиђа ми се, пуно ми се свиђа! - рече Мирослав.

- Е' када ти се допада, ти онда Мирославе одабери између овог што видиш, и овог што је на сточоћу!

Мирослав је кренуо према својој жени да је загрли и нагло се окренуо и насуо себи једну чашицу.

- Свиђа ми се, али само једну да попијем!

Уследио је након тога један пољубац, па још једна чашица...и тако неколико чашица за редом...

Када је видела да Мирослав пијан већ спава, Јелисавета је обукла одећу изашла из куће и никада се више није вратила. Сада живи у иностранству са човеком који уме више да поштује њене емоције и њену душу, а Мирославу смо још прошле зиме давали годишњи парастос..

ДРАГОСЛАВ БРАНКОВИЋ ГИЛЕ

Лесковац

БАБА ИЗ НЕМАЧКЕ

Ја сам ти толки баксуз да црне мачке бегају од мене, а попови се вађају за дугме и викају пу, пу, баксузе! Голем баксузлук ме потерао кад сам бија на привремени рад у ондашњу Западну Немачку. Шурак ми среди папири, а ја кукам: Бе шуро, како ћу ја у Немачку, кад не знам Немачки?

Ништа се ти не секирај, вика ми шурак, само говори полако и све ће те разумев. Обесише ми картонче на гушу и написаше на њега - ЛИБЕР СТРАССЕ ДРАЈ ЗИ-БЕН УНД ЦВАНЦИК МУНХЕН. Убацише ме у авион. Три пут сам бљувао док стигосмо у Минхен. Стојим ја на аеродром у Минхен, а гужва ко на роштиљијаду у Лесковац. Сети се како ме саветовао шура. Полако викам такси-тахи. Кд стаде један. Пријатељу, питујем га полако, мож ли ме пребациш до... па му показујем адресу на картонче око гушу. Нема проблема, само да ставим кофер у гепек, вика он. Уђо у такси. Он ми нешто прича, а ја га ништа не разумем јер много брзга. Ја да прекратим време питујем га:

- Пријатељу, а ти ли си из Мунхен? Нормално, све полако.

- Не, вика он. Ја сам из Врање. Па што онда говоримо Немачки?

Радио сам у туј кафану 26 сати дневно (устајао сам 2 сата раније). Чинило ми се да срећам себе како се врћам од работу док идем на работу. Само арбајт, арбајт, шнел, шнел! Зинуло ми дупе за паре, а никакав трошак несам имао. У кафану ли ћу гладујем. Ни у пиће несам био у мањак. Спавао сам у поткровље од бабину кућу. Баба, фрау Хелга је била власница од кафану. Истина, она ми је одбијала од плату за преноћиште, ал то сам надокнадио на бакшиш. Узмем плајваз па ставим математику. Израчунам, да ако не умрем од работу за 10

година могу да направим кућу, ишколујем децу и да на жену купим ташну, зимске чизме и материјал за сукњу. И она има душу. Мож би и било тако, да ме газдарица један дн не позва у њен стан. Стан је бија изнад кафану, а моје поткровље изнад њен стан. Једно 300 квадрата и тој без да рачунамо терасе са ковано гвожђе. Баба турила шминку ко да гу је с мистрију стављала, а ће гу скида са шпаклу. Уста ву лаштив ко семафор на црвено. Накинђурила се ко новогодишња расвета, трешти на њу злато, да жмиркаш ко сојка на југовину кад гу гледаш. Прича ми које треба работим, ја стојим мирно ко у војску и климам с главу ко коњ на празне јасле. Бајагим гу све разумем. Оно нешто и разумем, већ сам целу годину у Дојчланд. Укапира ја да треба променим неки осигурачи у разводну таблу, заменим прегореле сијалице, углавном све неке ситнице. И идиот ће заврши туј работу. Истина, ја сам дунђер ВКВ-е осма група, ал имам златне руке и мајсторичав сам, па овој што треба урадим ми дође чиста зајебанција. Још ми даде паре унапред. Цалензи бите. Алес гуте, вика она. Данке, реко ја, а у себе се чудим откуд она познава мог деду Гуте. Можда отуд што је он бија у заробљеништво, а по године би реко да је вршњак с бабу. Баба ми показа куде је купатило да се обањам после работу, а после бањање да одспавам. Арбајт, бањензи и шлафензи. Душевна баба преко сваку меру. Ко да је Лех Валенса, а не успешни капиталиста. Остави ме тако баба да арбајтујем, а ја развлачим и измишљам работу, јер ме баба претплатила. А она гу нигде нема. Сигурно у кафану заводи дисциплину. Никад се неје драла. Само састави обрве и стреља са очи. Да пусти малецки бркови, била би иста ко њен земљак. Реко ли вам да је баба родом из Аустрију? А? Реко...Ја заврши с работу и одо да се бањам. Неје ми до бањензи, ал мора се слуша фрау Хелга, јер ми још шура казао да све радим како ми она нареди, иначе ме има намава док трепнем. Ал то док се залебим, а после могу и нађем другу работу.

Уђо у купатило, а оно големо ко пола игралиште за кошарку. Сапунчићи бели, розе, плави, жути,

шампончићи разне врсте, помаде и кремове у неограничене количине. Мож самоуслугу да отвори. Пешкири велики, мали, чупави и меки да не умем да опишем. Токло ги има да мож дарујеш 300 свата. Када велика, јазгузи и ради на дугмићи и бије воду ко гејзир у Сијаринску Бању....Окупа се ко да је била субота, а беше петак...баксузни. Заборавио сам да пре бањање понесем чисте гаће. Не иде на чисто и намирисано тело да облачим прљав веш. Вртим се ко заулав, гол, кад видо на врата окачено мантилче за после купање. Баденбаден мантилче. Нађо и папуче и искида се од смејање. Папуче имава очи, уши и зубићи.

Папуче - зајци. Розе ко чупаво мантилче. Притего се са учкур у исту боју, вртим канапче, ламнав уши од зајци папуче и дерем се: Гроссе Муттер! Фрау Хелга! Чисто да јој се јавим да идем на шлафензи. У тој викање налетим на кујну, а у њу астал велик ко у гостинску собу у село. Постављено ко за влашку свадбу. На астал од птицу млеко. Франкфуртска кобасица са кисел купус. Минхенска кобасица у сопствен сос...и још нека јела за која ни дан-данас не знам како су се звала. Колачики и моцарт кугле. Реко ли да је баба из Аустрију? Из неко село поред Беч....Наједо се ко да сам штрајковао глађу месец дана. Проба од све а за крај остави пиво из конзерву. Сети се, први пут кад сам га три пио сам. Баџија док сам то 1 попио. Мислио сам да је бомба. Кад сам укапирао да је пиво, уживао сам. Таман отвори пиво, пшшш...кад чујем иза себе-ком, ком... Окрену се....Тад кад се несам шлогирао, нећу никад....Баба стоји гола-голцата. Пупак ву међу сиске. Смеје се с керамички зуби и вика-ком, ком! Нећу ком, никс ком, најн ком, нон пасеран. Вива ла револусион! Бежи бре вештице од мене, анатема на тебе, пу, пу, сотоно!...Ал не вреди. Уфати ме баба за руку, води ме кроз ходник ко мајмунче. Скину керамички зуби и убаци ги у чашу. Гледам зуби у чашу, они ми се смеју, а ја плачем. Тој кад баба стави зуби у чашу вика се безбедан секс. Пљесну баба с руке, утули се светло. Укључи се музика, све нешто дахћу ммм, аххх, мххх...Баба поче да плеше сама са собом. Вештица. Гурну ме у кревет. Он

воден, а ја не знам да пливам. Баба има машту за извоз, а ја се одузео од стра. Па пљесну с руке. Соба засија, а баба донесе коферче на које писаше - сам свој мајстор у сексу. Кад га отвори не мога да верујем које све човек може да направи. Извуче неки каблови, па кад ме тури на струју...И дан-данас се не сећам које је била анода, а које катода. Варничим ко експеримент од Николу Теслу. Две године ми је требало да исправим косу. И тој неје најгоре. Баба обложила зидови с огледала. Ставила ги и на плафон. Двадесет бабе а ја сам. Борим се ко Брус Ли у бабином жбуну. На живот и смрт....Ма, ни тој неје најгоре. Баба има асму, па не знам дал се гуши ил ужива. Има боцу с кисеоник и маску а ја се гушим на нижу надморску висину. Бабо, дај мало и мени кисеоник, ич ми неје добро! Наљути се тад баба, побесне и избаци ме онако голог на улицу. Поче да бегам онако гол низ Минхенске улице. Са ветром у коврџавој коси. И налетим на геј параду. Пет иљада њи, њега и њу а ја тужни сирак међу вихорове без игђе икога. Гледам ја параду а парада гледа мене и облизује се....Углавном, само да вам кажем-не журите много са улазак у Европу, јер је Европа већ дубоко ушла у нас..И тој много боли у п.м.

ЗОРАН ЈОВАНОВИЋ

Лесковац

МОМИ (ЂОПА)

Тата, да ли си ти некад имао пса? - питала је Милена озареног лица држећи у рукама штене које је, од другова из школе, добила као поклон за рођендан.

- Јесам, ћеро. Једног се сећам а о једном су ми причали родитељи. Имам пуно посла, ако се стрпиш, испричаћу ти вечерас причу о њима - одговорио је Зоран и наставио са радом.

Иако Орфеја, како је назвала свог псића, није испуштала из руку, једва је чекала да тата нађе мало времена и исприча јој причу. Умео је он то лепо, полако, са пуно описа и де-таља да прича док је успављује па је осећала да ће ово бити још једна од тих, лаку ноћ, прича.

Прошао је дан, вечера, писање домаћих задатака и почела је да се спрема за спавање. Легла је а кутија у којој је био Орфеј, већ је стајала поред њеног кревета док је псић, од-војен од легла, тихо цвилео привикавајући се на нову средину. Зоран је дошао до креве-та, сео на ивицу и почео: - Нисам заборавио. Моји родитељи причали су ми да смо имали старог пса, звали смо га Момми. Из њихових прича памтим да ми је помагао да се одржим на ногама кад сам почињао да ходам. Држао је моју руку у устима и шетао по дворишту водећи ме. Ја се не сећам тога, али некако у сећању имам слику тог пса, био је црн са белим шарам на грудима и шапама. Угинуо је кад сам требао да пођем у шко-лу. Ваљда зато и памтим како је изгледао. - Скоро као мој Орфеј - упаде му Милена у реч, милујући руком штене аљаског маламута, црно беле боје са израженом маском на очима. Тако мали личио је на ракуна. - Јесте, као Орфеј. Само пуно већи. Него, да при-чам даље. Био сам трећи или четврти разред кад сам у дворишту код мог стрица Владе наишао на кучиће који су се тек оштенили. Седморо, као у Јесењиновој „Песми о керу-ши“. Шесторо жутих и једно

бело са шаром у облику срца на леђима. Заљубио сам се у њега. Кад је почело да једе, чика Влада ми га је поклонио. Био сам пресрећан, као ти сада. Назвао сам га Моми, по имену његовог претходника. Играли смо се, седео ми је у крилу кад сам учио или на кревету поред мене кад сам спавао. Расли смо заједно. Пратио ме је до школе и чекао да се из школе вратим, све док нисам пошао у град, у средњу школу. - Шта је било тада? Угинуо је? - тужним гласом пита Милена. - Не, није. Пошто сам путовао аутобусом, остајао је да ме чека на станици. Допрати ме и сачека да дођем. Сви су ми завидели на њему. И сви у селу су га волели, јер никога није нападао нити лајао. Једног дана, неки лош човек, док ме је чекао на аутобуској станици ударио га је колима. Кад сам дошао из школе пронашао сам га у јарку поред пута. Покушао сам да га узмем руке и однесем га кући јер сам мислио да је мртав а он је зацвилео и погледао ме тужним очима. Обећао сам му да ћу га хранити ту и да ћу му доносити воду све док не буде могао да устане. Трајало је десетак дана. Направио сам му од кукурузовине надстрешницу, да га не пече сунце и да га не кваси киша док се опоравља и сваког дана пре и после школе проводио мало времена са њим, милујући га и причајући му како ће се опоравити и како ћемо се поново играти. Једне вечери чуо сам га како цвили под мојим прозором. Успео је да дође. Кад сам отворио врата и сео на праг дошао је до мене, шепајући, ставио ми главу у крило, шапу преко колена, затворио очи и срећан заспао. - Како си знао да је срећан? Је л' истина да се пси смеју? - поново га прекиде Милена. - Управо тако сам и знао да је срећан. Кад је ставио главу у моје крило имао је осмех као твој Орфеј кад си га данас држала у рукама. Да, смеју се кад су срећни, видећеш. Шепао је јер му је била поломљена предња лева нога. Шепао је али му то није сметало да наше двориште брани од паса луталица који би некако улазили у двориште и нападали наше кокошке и хтели да нам краду пилиће. Их, како је био борбен и оштар. Као да је рођак неком медведу. Повлачили су се пред њим и много већи пси. Од миља сам га звао мој Ђопа,

па је то Ђопа полако и постајало његово прво име. И, знаш шта. Научићу те један трик. Моћи ћеш свима да покажеш како ће Орфеј умети да броји. Мој Ђопа је много волео кекс. Једном сам му понео три кекса и показао му их. Онда сам један оставио у џепу панталона а друга два му дао да поједе. Он је седео, гледао ме у очи као да пита зашто му не дајем и трећи. - Их, бре, тата. Па није бројао. Осећао је мирис из џепа - насмеја се Милена - али је добар штос, научићу Орфеја да се тако игра. Причај даље. Шта је после било?

- Причаћу ти и даље али да обећаш да нећеш да се расплачеш. Прича је тужна. - Добро, обећавам - рече Милена и прекрсти прсте на рукама закључавајући тако обећање које је дала, катанцем.

Лето пре него да кренем у војску у Ваљево, дане смо проводили купајући се у реци или у лутању по шумама изнад села а увече је ишао са мном на игралиште и чекао ме да завршим са фудбалом. Он је већ био стар кад је дошло време да пођем у војску. Направили смо испраћај са музиком и шатором, весеље је трајало до касно у ноћ а наредног дана, рано ујутро, окупили смо се да ме отправе. Колима је требало да ме вози отац и један његов пријатељ. Пре него да уђем у кола, Ђопа је стајао и мирно чекао ред да буде загрљен. Загрлили смо се јако, ставио ми је шапе на рамена и лизнуо ме по образу. Као да је хтео да ми каже: - Срећан пут, чекаћу те да дођеш. Ушао сам у кола и кренули смо. Ђопа, иако стар, је потрчао за нама, гледао сам га из кола и плакао, а он је упорно трчао и трчао и трчао... Рекао сам оцу да стане, бојећи се да му не препукне срце од умора. Изашао сам из кола, он ми је скочио у загрљај и срећан што га грлим поново ме лизао по врату и образима. Пустио сам га из руку и рекао му: - Иди кући, буди добар и чекај ме, вратићу се брзо. Као кад си ме чекао да дођем из школе. Слагао сам га а он ми је поверовао, окренуо се и отишао кући а ми смо наставили ка Ваљеву. Време је пролазило а ја сам у сваком писму питао како је Ђопа. Увек су ми одговарали да је тужан и да стално стоји поред капије чекајући да се вратим. После шест

месеци добио сам први слободан викенд и дошао кући. Мој Ђопа, чекао ме је, већ изнемогао од старости. Ипак, успео је да ми стави главу у крило а шапицу преко ноге и насмеје се. Као да је хтео да каже: - Срећан сам, вратио си се! Ја сам га мазио и грлио а он је тужно цвилео.

- Стани, доста је. Хоћу да спавам - прекиде га Миlena - Додај ми Орфеја. Ставила га је у кревет поред себе и загрлила.

Зоран је знао да ће плакати чим он напусти собу и затвори врата. Загрљај са Орфејем ће учинити да то не буде дуго. Отишао је у собу где је његова супруга гледала филм. Шта мислиш - питала је - да ли постоје Рај и Пакао?

- Не знам шта да мислим, али ако бих могао да бирам где да одем - одговорио је отишао бих тамо где је мој Ђопа.

„Милосрђе није дати псу кост. Милосрђе је поделити кост са псом онда када си гладан као он“ - Џек Лондон.

ЈОВАН БУНДАЛО

Београд

ПРИЧА ИЗ ВАСИНЕ БЕРБЕРНИЦЕ

Некако нагло отвори свемир своја пространа врата и прими у себе нас и наша времена. Све се у трену преобрати. Неста оне немарне доколице, у којој смо сатима могли причати са случајним пролазником на углу улица или испред киоска за новине. Нема ни опојних мириса виршли и кобасица који се ширио из црвених кућица пољопривредног комбината “Београд”. Нема ни сигурних пријатеља, нема чак ни заклетих непријатеља. Све је постало млако и стерилно. Тешко је данас, чак и међу родом најрођенијим наћи жиранта за кредит. Све је негде одлетело попут птица селица које ни најлепше пролеће неће дозвати да се врате у наше душе. Где оде онај лепо обичај да се поздрављамо на улици, да питамо за здравље шетача на другој страни булеvara, да патимо због туђе несреће или да се радујемо свачијој срећи. Старе бербернице изгубиле су топлину и душу. Нема у мом граду берберина какав је био мој чика Никола, код кога смо се шишали једном месечно, а моји су свраћали да измире дуговање кад приме плату. Поредим чика Никола са његовим колегама овога доба и не налазим ни једну тачку додира. Све се одвија ужурбано и без душе. Млади власници салона, назвали себе модним фризерима, блештаве рекламе казују да шишају и фарбају мушкарце и жене, да тапирају, ондулирају, а нико више у целом граду не брије. Нема у зградама предратних лифтова са решеткастим вратима који су се лагано пењали и застајкивали с господском смиреношћу на сваком спрату. Све давне лепоте прогутао је пространи свемир. Теорија Чарлса Дарвина учинила је своје.

Запазио сам да се савремени човек изменио у лошијем погледу и смислу. Само у неколико, да кажем ситуација остали смо донекле верни старим навикама. И данас, вероватно од страха и неверовања у нову тех-

нику, наш човек је љубазан и искрено побожан само у лифту. Када је сам пре него што притисне дугме за деветнаести спрат прекрсти се и каже: Боже помози да се ово чудо не откачи, а ако неког има у кабини пожели му добар дан кад улази и довиђена кад излази.

Нама који смо увођење фиксног телефона доживљавали као лет на месец, остала је једна лепа навика. Наиме у то време сви телефони приликом инсталирања стајали су у предсобљу, јер је само ту била доведена жица из главног, разводног ормана. Куповали смо на пијацама некакве скаламерије, тобоже прављене од кованог гвожђа, а у ствари су их вешти бравари израђивали од руске, ребрасте арматуре за бетон. Качили смо те полице на зид изнад дозне за телефонски прикључак. Кабал је био кратак, да неко од деце телефон не би носио у собу или купатило. Само су ту у предсобљу могло стојећи причати. Остала ми та навика до данас, па када ме неко зове на мобилни, обавезно одем у предстобље и одстојим до краја разговора, на оном месту где је некада висила полица са старим, црним телефонским апаратом.

Пробуди се понекад навика из давнина код нас старијих да у фризерском салону причамо и да се изјадамо или исхвалимо знаном и незнаном саговорнику. Отварамо душе пред мајстором и пред понеком муштеријом која се случајно затекне када и ја у Васином салону у ком се шишам од када сам се доселио у овао насеље.

У свакој људској работи постоји изузетака, постоје старовремски људи које ни историја ни време, ни нове технологије не могу изменути. Постоји у мом крају берберица, у ствари тај горе поменути салон у који одлазим једном месечно, где ме мајстор Васа очас уљуди. Године и искуство начиниле од њега правога мајстора, те ме за пет - шест минута ошиша, а често останем код њега и по два сата. Окупља се у овом, да кажем салону друштво, као оно некад код чика Николе. Причамо и лажемо се како то само мушкарци раде. Нарочито постанемо причљиви кад кроз излог видимо коју згодну комши-

ницу како заводљиво мине из видокруга. Најупорнији у причу су ови што имају унучиће, хвале их на староремски начин и упадају у реч једни другима. Милина их слушају. Приче су обично весле и неважне онима што бистре светску политику. Звезда и Партизан понекад створе ситан раздор али све то очас смири арбитар Васа и уведе разговор у мирну доколицу.

Разног света има у тој нашој дебатној ћелији. Разнолик је по причи и изгледу али топла просторија Васине бербернице избрусила нам нарави, па смо сви попут њега постали доброћудни и причљиви. И када неко исприча какав догађај са тужним крајем, да му овај простор неку светост те остаје у нама као поука, као бајка из детињства коју унесемо у душу, па је и код куће претачемо кроз мисли пре спавања.

Један из те дружине је Драган, средовечан човек из суседне улице. На око робусан тип, прошао свукуда и нагледао се свашта. Био на ратишту али му душа као у песника, танана и чедна. Причао нам Драган о догађају који ће остати у мом сећању вечно, те да би растеретио душу покушавам га пренети на папир. Записујем сажето како је он нама причао једног кишног поподнева у Васиной берберници.

- Тек је почео рат у Босни, стиже ми позив од другара из војске да идемо у Лончаре на сахрану, Лазару Бричићу, који је са нама служио ЈНА у Словенији. Погинуо несретни Лазар 31. маја 1991. године у тридесетој години још не дефинисаног жиота. Погодио га усташки снајпериста, на средини моста који спаја две обале речице Тиње. На сахрани туга и нарицање какво не чух до тада. Нариче Лазарова мајка, већ промуклим гласом:

- Јој, Лазаре, јој рано моја тешка, ће ти дадо име покојника.

Када су га спуштали у раку запазих натпис и фотографију, на споменику до Лазарове вечне куће који ме за трен паралиса. Са камене плоче гледају у мом правцу топле очи мог друга Лазара Бричића и његово име пише и датум рођења и датум смрти, само се годне не слажу. Овај до њега је страдао од усташке руке 31.

маја 1941. године, а наш друг из војске страда 31. маја 1991. године.

После сахране од даљнег рођака покојног Лазара дознао сам тужну и невероватну причу. Млађи Лазар по рођењу доби име свог ђеда Лазара. Дали су му ђедово име јер му је прво ђед, а потом и ђед и унук, рођени су 31. маја, истог дана су рођени, истог дана су страдали. Првог Лазара, убили су маљем и бацили у воду усташки црнокошуљаш педесет година пре нашег Лазара. Имали су и један и други по тридесет година кад су страдали, на мосту речице Тиње. Имали су истог непријатеља и исту судбину и унук је личио на ђеда како код нас кажу, ко јаје јајету. И судбине им биле исте...

ЉУБИСАВ ГРУЈИЋ ГРУЈА

Пожаревац

БИЦИКЛ МОГА ОЦА

„-Старо гвожђе купујемо, старе веш машине, старе акумулаторе, бојлере, бакар... Све старо купујемо...“.. рефрен је песме који сам научио напамет јер га слушам сваки други, трећи дан у мојој улици из плавог каминчета који се зове популарно „Тамић“ због марка ТАМ (Творница Аутомобила Марибор)...једне од многих фабрика бивше „Југе“.Рефрен те песме изводе различити извођачи, па и дечица, преко „хи-фи“ озвучења које се зове-ручни мегафон.

-Газдаааа...имаш ли нешто старо, све купујемо,одма“ лова на сунце, Ајде,прави нам „сефте“ (први јутарњи паразар), викао је омањи бркати цига,на капији тога јутра... Ајде љуби ти брат, знам да имаш свашта. Имамо лавори да ти дамо, вангле, корпе за веш...

Као наручен, помислих. Јер сам већ одвојио један „смедеревац“ шпорет, који је још могао да служи, који нас је лепо грејао и хранио десетак година. Али дошла топлификација, шпорет на плин, снајка у кући која и не зна да га ложи а и жена ми се нешто брзо помодарила и у томе лепо слагала са снајком. Спремио сам и једну пећ „креку“ која је годинама грејала, и то доообро, велику гостињску собу на славама и парастосима. За бацање спремио и један фрижидер, мали, који ради али треба само дачсе напуни фреоном и после намирницама. Снајки и жени се не уклапа у модерну кухињу, мали им је а још и изгуљен...Купио сам га када сам се оженио, био ми је драг. Добро је и хладио, нарочито пиво лети. Шта ћу...бацај. И један стари бицикл. Од мога оца. Њега ми је највише било жао, преживео је све претходне „чистке“ и покушавао сам да убедим сина и осталу пороту да он не смета и да га оставим.

На њему сам научио да возим бицикл, онако, подвлачећи десну ногу испод рама, научио да возим

пуштених руку, падао са њега, разбијао нос и огуљивао колена. На њему, када сам мало одрастао и могао да „зајашим“ рам, возио прву љубав, једну слатку Снежану...на оној предњој шипки..први пут видео женске гаћице...хвалио се другарима како има лепе бутине... Касније на направљеној корпи на гувернали,возио свог сина, (не са Снежом) и уживали обоје.

То је био бицикл, скоро идентичан опису бицикла италијанског писца Довина Гвареског у књизи „Дон Камило“: „Прави бицикл мора тежити најмање тридесет килограма. Боја мора бити с њега огуљена тако да јој се нађе тек по који траг. Прави бицикл, прво и прво, мора имати само једну педалу а од друге педале треба да остане само осовина која дивно блиста изглачана потплатом и само она блиста на целој наприви. Гувернал без гумених навлака, наравно, не сме стајати глупо окомито на сам точак, него барем дванаест степени улево или удесно...“.

Емотивно сам се везао за тај бицикл и мислио сам да га не бих дао ни за које паре али је дошло време да га дам за никакве паре. Међутим, мирим се. Све, као и човек, има свој почетак,живот и крај и време растанка са емоцијама.

Милош,тако се звао бркати цига, откупљивач старудија и емоција, већ је паркирао свој „Тамић“ у двориште а из кабине изашла жена и двоје деце. Бацају немилосрдно моје успомене у извитоперену приколицу већ пуну свега и свачега. Покушавам да не гледам,нисам материјалиста али носталгичар и емотивац јесам.

- Газдооо, трже ме Милош, јел и овај бицикл. Он бре и није лош, ћу да турим нове гуме па ћу се возим. Добре су то бицикле „Партизан“ из Суботице, имо и мој отац, возио сам га ја ко дете још...

- Да,да и њега...Чувај га, добар је

- Ево ти три иљаде за све, газдо, јел доста..и ми да зарадимо неки динар.

- Не, дај ми две, кажем му.

- Што бре газдо, мало ти три иљаде?Добро, даћу ти четири ал ми не зарадимо ништа...

- Не, дај ми две а за хиљаду купи гуме за бицикл и вози га. И он је успомена од мог оца,мог детињства, детињства мог сина...

- Е онда нећу да ти га узимам брате, изненадио ме Милош, нећу...

Онда га жена и деца спопадоше да се не прави луд и расправља око те гвоздурије, узима бицикл и баца га у ону гомилу отпада

- А бре Милево, када сам ти реко да нећу, нећу, немо да ти сад разбијам нос пред овог човека...п...ти матери-на, ти покажем ко је газда, скидај га доле...

Попили смо Милош, Милева и ја по једну ракијицу, деца по сок и смакла по јабуку која још и није узрела на дрвету. Узео сам три хиљада, две ставио у џеп а хиљаду дао његовој деци да купе нешто. Био је мај, пред Ђурђевдан. Бицикл сам вратио у гаражу, купићу гуме од Милошевих пара, нове педале...

И даље ће ме тај бицикл подсећати на младост и двоје добрих људи. Мога оца и Милоша.

Марија Гојковић

Београд

ЉУБАВ НОСИ МЕДИНО ИМЕ

Не сећам се првог тренутка када сам га угледала, а тако бих волела да сам тај тренутак запамтила. Али сећам се свега осталог као да се овог тренутка дешава, упијам мирисе прошлих времена, за које знам да се неће поново вратити.

После свега остају само успомене. Оне ме растужују јер ме подсећају на оно што немам, на празне руке и рањено срце, али и радују јер сам имала прилику да осетим шта значи љубав која у себи носи само оно лепо и узвишено.

Свакога дана чекао ме је испред згарде са таквом радошћу какву никад у животу нисам осетила, а његове очице остајале су залепљене за стакло од улазних врата и посматрале ме тужно, сваки пут када бих ушла у зграду и оставила га самог.

Лето је некако и пролазило, али хладна зима, киша, снег...

Да је могао да говори испричао би ми све бајке овога света, али није и није ми сметало јер је његова испружена шапа, репић који маше, трчање у круг и скакутање говорило више од свих оних испразних речи које сам чула од многих људи које сам сретала током живота.

Први пут у животу сам схватила шта значи кад кажу „очи су огледало душе“. Да није било њега, вероватно никада не бих разумела ту реченицу.

Одбачен од стране власника, претучен од стране неких злих људи, а у њему и даље сва љубав света!

Лоше околности, лоши људи, потрага да буде спасен, потрага за власницима да ми дају сагласност да га усвојим, хиљаду перипетија и најзад сазнајем да Макси, како су га деца звала се заправо зове Меда и успевам да га извучем из круга пакла и вратим на ливаду, његову ливаду у близини зграде у којој живим.

И помислих како ће коначно све бити у реду, али...

Меди се ствара израслина на ноzi и одлазимо код ветеринара. Оперисаће га и све ће бити у реду, нешто банално је у питању.

Десила се операција, прва! Стиже дијагноза, Меда има тежак облик рака-сарком и остало му је још два, три месеца живота уколико буде имао добру негу.

Не постоје речи које могу описати тренутак када се руши цео свет и зато се нећу ни трудити.

И тако се Меда дефинитивно уселио код мене и још добио две другарице Лину и Мини.

Свако јутро бих се пробудила и потекла би ми суза и сваке вечери бих заспала и потекла би суза, јер сам сваки дан, мислила да је то можда последњи.

Моје срце се кидало на комаде и ништа није могло да састави делове.

Једног јутра сам се пробудила и одлучила да не плачем већ да у сваком дану пронађем радост и будем срећна што је и тога дана жив!

Меда ме је научио најважнијој ствари у животу, а то је да се радујем сваком дану и да колико год било тешко, да ширим љубав и радост за све. Научио ме је да уживам у природи и животу уопште.

Када идемо у шетњу, био је најсрећнији, зелена ливада, он, ја... па то је сасвим довољно да се буде срећан. Научио ме је да будем захвална за сваки дан јер ходам јер видим јер сам окружена онима које волим. Да није било њега никада не бих научила да ценим живот.

Најважније лекције у животу сам научила захваљујући њему!

Имала сам и имам пуно животиња и окружена сам њима, али он је био посебан! Пас који је носио радост и ширио је са свима, који је волео маце, птице, друге куце...

И док сам се ја на неки начин свакога дана опрашта-ла од њега, он је одлучио да није тренутак за „умирање“, посебно сада када има дом и љубав и одлучио да премаш све прогнозе и храбро изгура све што му је живот донео.

Меда је постао право чудо, коме се чуде, али и диве ветеринари јер је са том дијагнозом проживео четири и по године, шест пута се оперисао и сваки пут опоравио. После сваке операције, чули смо да му је остало још мало живота, која недеља или евентуално месец.

Није се предао, борио се, испорбао је и сву алтернативну медицину и био најсрећнији пас на свету, а ја најсрећнија и поласкана што је баш мене одабрао за најбољег пријатеља.

После сваке операције пружио би ми шапу и знала сам да је то знак да идемо напред.

Осетила сам кад је почео да се ближи крај! Седео би поред мене и не би се одвајао, тражио је да га мазим без престанка и гледао ме у очи дуго, дуго...

Тих дана смо се грлили без престанка и причали нама знаним језиком колико се волимо и колико смо срећни што имамо једно друго. Знам да ме је тешио, али утехе није било.

Последња, седма операција била је кобна. Иако без дела тела, ноге и кука, и тог дана је тражио да иде напоље и види своју ливаду последњи пут! Није могао да стоји, али смо заједничким снагама успели да изађемо напоље. На рукама сам га унела унутра...

То је била прва операција после које ми није пружио шапу, прва операција после које Лина није хтела да се одвоји од њега, прва за коју сам знала да је последња!

Био је 14. фебруар када ме је заувек напустио, а са њим је неповратно отишао и део мене!

МАРИЦА ЂОСИЋ

Ковин

МИЛЕНА

Свануло је. Напокон. Сунце гледа у моје капке и вуче их на горе. Као да је пре само минут био Месец на његовом месту. Цела месечина је прошла размишљајући о њеним текстовима. Песме су јој тако поучне. Глатке док се читају, задржавају сваку реч пажње. Хм...осмех ми се пружи низ један образ сетивши се како је Милена почела са својим наступима читајући тада не тако добре стихове, како је нашла јединствен начин да се оствари у оном што жели и схвативши, да је живот борба у којем сам одабереш правила како би те заправо и окружење можда само изабрало...

Речи, инспирисане тренутком, записивала је, замишљајући да их чита на позорницама са признатим песницима. У тражењу мишљења од истих, наилазила је на равнодушне и негативне одговоре. “Можеш да пробаш, али не верујем да ћеш проћи”; “Да ниси мислила да ћеш се пласирати у ужи круг са овом песмом?”; “Не замишљај себе испред микрофона, не можеш говорити ове бесмислице!” Од превелике жеље да наступи, долазила је на јавне конкурсе поезије и слушајући их, размишљала како да побољша своје писање. Тако се нашла на једном, а испред ње је била девојка са огромном тремом, папир од стихова јој се тресао рукама. На лицу се видело да јој је ово вероватно први наступ, Када су је прозвали, од превеликог страха, само је испустила папир, који се одједном нашао у Милениним рукама. Девојка је отишла брзином ветра. А Милена, затечена и узбуђена истовремено, јер сви гледају у њу, схватила је да сви мисле како би Она требало да изађе на бину. Што је убрзо, неразмишљајући и учинила. Трема је убрзо нестала читајући одличан спој речи. Добила је велики аплауз и била пресрећна.

Када је дошла кући осећала се чудно. Видела је шта је позорница и наступ, што јој се јако свидело и навело да још боље упозна све нити једне поезије у тексту који јој је остао у рукама. Убрзо је написала бољу песму и прошла на наредном конкурс у ужи круг. Пресрећна, сада без имало треме, јер је видела како то изгледа, попела се и на сам корак од микрофона саплела и пала. Није могла да верује шта се догодило. Неки су се на тренутак насмејали а она је желела да пропадне кроз под, једноставно да нестане. Устала је. Срце јој је све јаче куцало, зној је обливао а глас дрхтао. Толико је неразумљиво говорила своје стихове да нико није запамтио како је добру песму имала већ како ју је обузела трема до краја. И што је најгоре, при силаску са бине је поново пала али овог пута је сломила ногу. Трема ју је савладала.

Милена је лежала три недеље са ногом у гипсу, једва чекавши да почне и са штакама да хода. С обзиром да је имала пуно времена за размишљање, искористила је то на најбољи могући начин. Напредовала је у писању и слала песме на разне конкурсе. Када је добила позив за следећи наступ, размишљала је како ће то остварити са гипсом. Ипак није одустајала. Решила је да оде и да све од себе. Када се појавила, сви су гледали у њу, страх се само повећавао. Међутим успела је, АЛИ се додатно разочарала. Сви су јој прилазили и питали како је, причајући о томе како је сломила ногу и ко је све био ту од тренутно присутних...мислила је да ће експлодирати. Зар опет нико није чуо моју поезију?! Бес је растао, није могла да верује у каквом се окружењу налази. Покушала је да схвати на који начин опет може искористити целу ситуацију и показати људима у својој околини да је она особа која вреди и да се заборави све што се догодило.

Убрзо је отишла код доктора и гипса више није било. Уочавајући разлику и олакшање, са једне стране, са друге плашила се како ће сад наступити без њега. Питала се да ли ће опет пасти, да ли ће јој дрхтати глас, како ће је сада у окружењу видети људи...и решила да стане на своје ноге одлучно, али поново са гипсом. Им-

провизованим!! Милена је схватила да ће је људи сигурно тако препознати и навикнути на ту чињеницу, можда сада и учити какве су њене песме. Уједно је и њој било лакше што није мислила на то да опет не падне при силаску са бине. Као да јој је гипс постао амајлија. Већ након неколико јавних говора, Милена се ослободила импровизованог гипса, а њене песме су биле све уочљивије. Успела је да окружење окрене да погледа њу из правог угла.

Новине, страх од сопствене реакције на непознато је увек ту. Како смо старији, дланови нам се више зноје. Да, сваки пут ће и бити тако. Трема. Али то је заљубљеност која траје, лептирићи у стомаку при сваком сусрету. Никад неће престати. Није ли то оно чему тежимо? Осећају почетка кад смо у разрађеној вези са нечим. Мислимо да све знамо и заглавимо се у том животу песку. Понекад је добро напрегнути и тело и ум и дух како би допустили да нам нове ствари донесу само добро.

РАДЕ М. ОБРАДОВИЋ

Велики Поповац

ЦВЕТНИК РОДНОГ ПОЉА

(сенима Томислава Ж.Вујчића)

Ту у пољима Млаве, подно Горњака и вечног Вукана, где цветови цветају а жуљевите руке земљоделца миришу на плодне бразде. Векови пролазе а моћно небо говори своје бисере, родио се, живео је бард писане речи, песме, новинарства и доброте Томислав Ж.Вујчић. Његово родно село Велико Лаоле га је примило у своје наручје, но кроз његов рад и време битисања мање мештана га разумело, судбина га млела и сагорела. У селу се родио, школовао, судбу крчио на земљи хранитељки, оставио је трага у култури, новинарству, на радију, писао беле табаке оловком праведника.

Носио је луч писане речи и баштине свог Великог Лаола и Млаве. Птице су летом долетале са оближњег Горњачког „Вукана“, певале су са њим, спајајући прошлост векова и садашњост. Знао је Томислав да тка благост у речима свог завичаја које је наследио од предака. Извор његовог умног рада је изаткан у шарамa мисаоних речи сачуваних до данас. Његови записи су били искрено питки.

Живот је био немилосрдан, према овом праведнику и земаљском страдалнику. Невреме је крунило његов лик. Стаменим кораком, он је жуљевитим рукама тражио извор свог опстанка да заради за хлеб достојанством свог лика и имена.

Писањем оног завичајног, чега је нестајало у заборау људи у Млави је његова узвишеност и посебност. Баштинио је то у оскудици папира често на пакли од цигарета. Знао је живот, да га на трен осмели дарује осмехом, јер радовао се туђој срећи, а своју бол је носио душом праведника. Пут га је водио, ка узвишеним белешкама трајног белега у свом песничком и новинарском опусу. Знао је Томислав куд броди овај брод на пучини свог

овоземаљског живота. Често је говорио када је осетио да га други мученички искушавају са иронијом да им одговори: “Само ви храните своје болесне умове. Бог зна и види зашто то тако чините“. Знао је овај беседник, да пође у зору од свог огњишта у поље, и цели дан крчи међе будаком и мотиком оних који су у трулежи матерјалног искоришћавале овог мученика, да до заласка сунца ради. Увече је добивао за плату паклу цигара и вечеру у углу собе. На својим пољима је често пио воде са кладенаца далеких извора, које је још у детињству ту воду захватао док су му преци косили ливаде и жњели пшеницу. За навек му је то све било урезано у душу. Јасенови, цветни шљивари, родне јабуке су му били саговорници и моћници живота. Славује, сенице је миловао и хранио мрвицама хлеба. Његово време у једном дану је било кратко јер је радио без предаха, долазио је у варош а журио кораком назад у своје село и све боли живота осећао нежним погледом песника. Ишао је ходао усамљеним стазама живота, само њему знаним у свом завичају.

Када је у годинама времешним осетио невреме, бујицу коју су му нељуди, плели он је тада, самовао, боловао у себи, писао песме, и дуго, дуго га нико није виђао. И тако се изненада, као птица феникс појављивао у вароши међ малобројним другарима са којима је делио реч. Радовао се писањем својих малобројних другара. Често ме је у сусретима храбрио да истрајем и наставим започете писаније. Уливао ми је моћ да верујем у његове речи „Раде, ради! Само писана реч чува твоје име“. У својој родној кући, ту подно Горњачких планина и тајни, „Лудог поља“, био је гост и домаћин. На свом огњишту, је ткао нити самоће и бола које су га често у ноћима будиле и плеле тугу усамљеног живота.

Кућа родна и око ње, дрвореди јасенова, поред свог огњишта бранили су га од „земаљске немани“, он је ту стасао, живео и хранио свој голи живот, ту је гледао трептаје лишћа, и слушао пој славуја и сеница. Томислав је јутром при поласку у поље на тежак физички рад, прво нахранио своје птице мрвицама осушеног хлеба, па тек онда пошао у поље родног села, иако је сам често радио

по цели летњи дан, без хлеба. Око свог огњишта су биле комшијске овоземаљске заблуде пролазности у зградама и луксузу, он је знао свој пут од рођења до краја које му је трасирала вера, нада и љубав Христа Бога. Долазио је у своју варош увек журио назад у село јер је знао да треба зарадит „хлеба“ за сутра. Тако је било и фебруара месеца 2017. године, при нашем сусрету, незнајући тада ни он ни ја да ће то бити мој задњи овоземаљски сусрет у нашој вароши Петровцу на Млави. Тада ми је говорио: „Раде, ради! Само, ради!“ уз чврсти стисак руку, са погледима искренности, пошли смо стазама сваки на своју страну.

Невреме живота је оборило овог врлог човека. Изненада, пао је и пренет у болницу, најпре у Петровцу а затим у Пожаревац. Био је песник, страдалник прикован за болничко сивило у соби суза и бола, немоћан да устане. Крај узглавља понуде које није ни могао, а ни осетио на немим уснама. Обележио је свој крај тиховањем јер је тихо и живео. На вест да је мој драг пријатељ у болници, пошао сам у Пожаревац да га посетим. Нашао сам га у болничкој постељи. Био је у сну. На мој позив, Томо..., тргао се и немоћним телом и костима болним само руку померио и нечујно шапнуо са прекидима „добро је“. Посетио сам га наредних дана још два пута. Био је слаб. Усамљеник и чувар огњишта је у санак вечни пошао, а судбина је хтела да га на вечни починак испратим и ја управо из болничке постеље. Пошао је на пут без повратка, загледан у родна поља са сузом у оку, да на брдо свог завичаја, стражари тај „Цветник“ тамо где векови говоре о ишчезлој, насеобини “Беловоде“ кроз лепоту неолита у глини где на брегу видици путују, над Великим Лаолем. Ту мог друга Томислава сахранише у иловачи са песком и маглom вечног сна. Би му суђено да у ископаној раки за навек живи, ту међ својим сељанима. Томислав тај усамљеник - који је своју тајну и своју љубав понео у гроб. На вечни починак испратише га „сватови без капе“ његови сељани, другови и они који га поштоваше. Тиховао је у овоземаљском животу. Тихо је и отишао, тамо где ћемо сви ми поћи.

Вечно почивај у миру добри мој Томиславе Ж. Вујичићу.

КОМШИЈСКИ РАЗГОВОРИ

Тихо пролећно вече пали уличне светиљке шуњајући се кроз сокаке равничарског села. Блеснуше у пуном сјају прозорска окна са околних кућа.

Вредни сељани, уморни од пољских радова, још у смирај дана, заузели су своје устаљене позиције, старији испред ТВ екрана, док су млађи чешће пред интернетом. Радунка се доста разликовала од својих комшија, спектар њених интересовања био је веома широк, али се радо дружила са њима, јер су ти разговори за њу били занимљиви и инспиративни. Те вечери се упутила до прве комшинице Смиљке да мало проћаскају уз кафу.

„Добро вече, Смиљо! Још из дворишта ме је привукао мирис твоје кафе па ћу је са задовољством с тобом попити, а и пријаће ми мало разговора.”

„Добро вече”, промрмља Смиљка, а по њеном изразу лица, Радунка виде да није добродошла!

„Не бих дошла ненајављена, поче да јој се правда, али је телефон стално показивао заузеће... Помислила сам да је у квари, видим гори светло, па дођох.”

Смиљка ћути, приковала поглед уз екран, рекло би се не дише. Руком јој само даје знак да сачека. Пошто је одгледала узбудљиву сцену из омиљене јој ТВ серије, оштро погледа Радунку и набусито јој рече: „Што већ једном не запамтиш у које време су моје серије, тада се не јављам на телефон и не примам госте!”

Изненађеној Радунки би врло непријатно, па исти час крену ка излазним вратима.

„Ма седи, кад си већ дошла,” рече Смиљка покајничким тоном, „сад ће рекламе, па ћу и теби да скувам кафу!”

„Нека, нека, само ти уживај у серијама, па кад те притисне нека мука жали се тој, „малој невести” а ја

нећу више да ти будем „раме за плакање” кад те муж насекира.

„Де, де, шта се одма’ љутиш, седи, еве почеле рекламе! Има времена и за причу. Ти знаш како је на ПИНКУ, мало, мало, па рекламе! Ко да праве мусаку: ред серија, ред рекламе, више рекламе, него серија.

Иако је Радункин понос био повређен, знајући да је Смиљка опседнута серијама, насмеши се у знак разумевања, па се врати. Лагано се спусти у празну фотељу крај Смиљке, па уз тихи уздах рече: „Е, моја Смиљка, отуђили смо се, не знамо више ни да се дружимо. Сети се само како нам је некад било лепо. Биле смо деца, породице су нам се дружиле сваке вечери. Слушало се са радија, „Весело вече” и „Поздрави и жеље слушалаца...” И сад памтим те старе добре певаче... Жене су радиле ручне радове, било је шале, смеха... Сада су жене опчињене сулејманима, агама и свакаким ликовима из ТВ новела и ријалитија. Никог више не занима ручни рад, а камоли књига!”

„Чек’чек’, прекиде је Смиљка, само да видим да ли ће Ананди да нађе девојчицу што су јој отели неки бездушници. Муче јадно дете, а мати никако да га нађе,” рече Смиља, саосећајно, сузних очију.

. У намери да јој одвуче пажњу са догађања у серијама, Радунка усмери причу на други колосек. „Видим да си јако упућена у сва догађања у породици, мале невесте”, а знаш ли можда где ти је муж вечерас?” покуша Радунка да испровоцира љубомору код комшинице. „Чини ми се да често излази у вечерњим сатима. Припази мало на њега. Још ако има пара, уловиће га нека спонзоруша, оне не питају да ли је леп, млад, паметан, њих само новац занима,” „Знам како су спонзоруше, све сам видела у ријалитију’, али мој муж није таки. Он је стар, озбиљан човек, ваљда је отишо на интерно.

„Па мора срце да му откаже кад стар човек хоће младу жену, “нашали се Радунка.

„Ма какво срце, каква млада жена, он из главе није уреду од кад је купио ЛАК ТОП!. Каже он мене: „Смиљо,

ја ћу да купим ЛАК ТОП, а деца већ имају КОЊПЈУТЕР”
„Шта причаш, човеку”, велим му ја, „јеси ли при памети?”

„Ди ћеш да држиш тај ТОП, па ако је и ЛАК, коме треба та машинерија из Првог светског рата? И каки је тај КОЊ што се зове ПЈУТЕР? Пре су се коњи звали: Шарац, Зеленко, а сад ПЈУТЕР! Будибог с нама! “

„Их, поче ми и ова друга серија Сулејман Величанствени, све ћу да пропустим због тебе!
“„Пусти, Сулејмана, гледај сутра репризу, заврши ми ту причу о мужу”, рече Радунка заинтересовано.

„ Вели мени мој муж како је ставио профил на ФЕС БРУК кад је купио тај ЛАК ТОП. Ти си, Радунка, писмена жена, сигурно се у то боље разумиш од мене.

Ја нисам знала да тај ЛАК ТОП, није ТОП, већ нешто као телевизор, али може да се поклопи и носи у руку ди год идеш.

А сад не знам шта му значи тај ФЕС БРУК, знам да ту међу своју слику. Па што ниси, човеку Божији, кажем ја њему, ставио шешир или шајкачу кад си се слико за тај профил, него ФЕС, а сад ми помињеш неку БРУКУ! Још ми каже, сестро слатка, ти си паметна жена, боље се разумиш, како са некима четује и да ту имају и неке игрице па се и он игра, ваљда је подетињио?! Још ме изазива! Каже ми да ће кроз те игрице да убије Сулејмана Величанственог, пошто га све жене воле, па нећемо више да га гледамо у серији.

Једном се ја, драга моја, прикрадем њему иза леђи да видим шта ради на то интерно. Он буљи у онај екран и мрда десном руком ка да је поживчанио.

Осети он да му ја дувам у врат, па се трже и издра се на мене исколачивши оне очи, велике као сарме. „Бежи одатле, баксузе један, мрдну ми се миш и побеже ми слика!” „Ју, црни човеку, ди видиш мишеве, ниси ваљда, пијан, па ти се привиђају бели мишеви?!” „Ђути, глупа жено”, поче још да ме вређа, „миш се зове ово што држим под шаком”. Ја гледам, па велим, боље ми је да ћутим. Кажу још да у то интерно могу да уђу неки вируси. Идем ја да се не заразим, а он нека ради шта оће! Радунка се

озбиљно замисли па јој се обрати сажалјивим тоном: „Не бој се, драга моја, вируса из лаптопа, он те неће заразити, али се бојим да ти од серијских и ријалити вируса, збиља нема лека!“

„Ју, ја се запричах, нисам ти ни кафу скувала, извини Радунка.“

„Други пут, комшинице, идем сад кући... Пијуцкаћу сама кафу док будем писала причу о својим комшијама. Лаку ноћ!

„Лаку ноћ, Радунка и не замери ми. Свако од нас нешто воли: неки серије, неки ријалити, јали интерно, а ти волиш твоје књиге.“

„И људе, мила моја, и људе волим... и разговоре...“

Потом нечујно искорачи у звездану пролећну ноћ.

РАДМИЛА НЕСТОРОВ

Пожаревац

БЕЛА ГОЛУБИЦА

Августовски дан, спарно и загушљиво, скоро да не може да се дише. Београд-Белиград, прекривен смогом, па би могло да се каже Сиви град. Где год погледам вишеспратнице, изгледају као кавези за птице. Стан моје мајке се налази у Шумицама. Задњих двадесет година никад нисам свраћала, увек сам журила да се вратим, а и да сам хтела нисам имала кључ од стана што ме није много потресало.

Тог дана сам се договорила са пријатељицом да се видимо у Београду, да се договоримо око прославе дана матуре, јер је њој велики проблем да дође до Пожаревца. Нашле смо се у једном хотелу, испричале за тих пар сати цео наш живот и ја пођем кући. Аутокоманда ми је била ближе него аутобуска станица, седнем у аутобус бр. 47 и дођем до места поласка аутобуса.

Било је много народа који су чекали своје превозе у свим правцима у Србији, гужва већа него на аутобуској станици. Тресла се земља и надвожњак преко ауто-пута, човек помисли да ће да оглуви од толике буке. Ужарени асвалт је треперио, као да можеш да ухватиш топлоту.

Док чекам аутобус забављам се гледајући јато голубова. Помислим: ево нешто лепо, кљуцају бачене мрвице, не плаше се народа, камиона, аутомобила....

Било је око стотинак голубова и једна бела голубица, млада, нестварно лепа као са неке слике. Њена белина је одударала од сивила града, од јата, од буке.... очаравајуће лепоте. Гледала сам је како кљуца мрвице, сваки њен покрет је био дамски, нежан, мио...била је на ивици тротоара, како се савила да покупи мрвице тако је ауто који је ишао брже него што је смео снажно ударио. Мала бела, нежна голубица је страдала на ауто путу, сузе су ми тог тренутка полетеле. Лежала је на крилу, главу је положила баш на то поломљено

крило, неколико трептаја лепих очију и била је скоро угинула.

Поред мене је стајала млада девојка у оранж дугој хаљини која се вукла по асвалту, узела је голубицу и однела у хладовину испод надвожњака. Јато голубова се за час скупило око ње и као да су покушавали да јој помогну. Мој аутобус је наишао и ја уђох. Растужио ме догађај крај аутокоманде, али то је велеград, тако се живи.

ЉУБАВ И СНОВИ

Имао је небо плаве очи, оно небо које желимо дотаћи када смо деца, па му се радујемо тако лепом, а далеком. Волела је његове очи, његов осмех, волела је њега. Имала је 17, а он 19 година. Она девојка из провинције, он из друге државе, великог града. Њихови животи су се битно разликовали, али собе су биле сличне, испуњене сновима младих душа. Могли су их заједно досађати, досегнути, али нису. Отишао је у свој свет, свет који обећава. Вратио се својој соби и сновима, који имају већу шансу да пређу у стварност. Није била ту када су биле плиме и осеке, није ни њега било у њеним узбурканим водама, а можда да су се држали заједно пловили би мирним морем.

Двадесет година је прошло, али је и даље мислила на њега. Дошао је после толико година у њен град. Срели су се, сели једно крај другог и гледали се дуго. Мислила је да неће знати шта пре да га пита, било је много питања, али је схватила да само на једно чека одговор. Да ли ју је волео? Значајно је погледао и рекао да јесте, да никада није ни престао да мисли о њој. Схватила је да није чекала њега све ове године, већ одговор на питање, одговор на њену љубав. Да ли је било вредно чекања? Да ли се требала борити за истину и пре тога, за истину која би јој умногоме променила живот?

Немојте наслућивати оно што не знате, већ питајте или откријте из поступака драгих људи. Не будите горди нити сујетни, не схватајте љубав као игру јер у љубави нема правила.

СНЕЖАНА КУНТОШ ТРБОК

Пале РС БИХ

У ЗНАКУ ТВОГ ИМЕНА

Путујем, а ни сама више не знам гдје, бјежим ли од живота или живот од мене? Да ли сам скретничар или брзи воз, који колосјек и у којем правцу?

Колико се сјећам сличне стихове сам написала у једној мојој пјесми, дубоке ријечи, чак и дубље него што сам тад о њима размишљала, савршено пристају уз мене и мој живот. Људи размишљају о много чему, неки отишли у велике послове па све даље и даље. Апетити све већи, имају дјецу, имаће и унучад, а немају своје куће ни јахте. Дјеца малена, брзо расту, вријеме лети, треба им зарадити. Шта је ту је, нисмо сви исти, а да јесмо шта би на овом свијету онда биле различитости и теме за расправе или ружна људска особина водити бригу о туђем животу, а не о свом, јер га такви људи и немају. Чудан смо ми народ, нико нама није прав, нико нама није угодно...

Читав живот кривим врат према небу. Ваљда сам рођена под једном од звијезда, није репатица јер репове не волим да вучем за собом, нисам слична ни Мјесецу, којем треба отприлике двадесетосам дана да прође своје фазе од младог до пуног Мјесеца, а онда се циклус понавља. Не волим ни циклусе, а ни репризе, али сам сигурна да сам, како Грци кажу планетес (луталица), али због ноћи проведених под звјезданим небом, за тебе постадох и до сада остадох, госпођа Вега.

Прољеће и љето су моја најдража годишња доба и тад се све покреће у мени, као да сам преспавала, медитирала или ако је могуће бојкотовала зиму, свјесно почињем да дишем и живим. Жао ми је јесени која има прекрасне боје, али не волим ни учестале кише од којих се јежим, ма бјежи кишо од мене...

Боли ме раздвојеност, па и сну дозивам тебе, јер ћеш доћи са раним прољећем, са првим шафраном, ви-

сибабама и љубичицама, унијети у моју душу топлоту и смирити своју луталицу. ТИ, једини, већа луталица од мене. Моја дјеца су мој живот, највећи смисао, па они су дио мене, они су изнад свега, све. Довољно одрасли, кад баш и не желе да им мајка претура по животу, али да се напросто створи кад им затреба. Па тако и уради љубави, јави се, требаш им, а ја сам увијек ту за тебе. Волим те господине Зефире, хвала што си моја подршка и што ме разумијеш.

Заљубљена сам у тебе, у љето. Сваки зрачак сунца је раван погледу твојих сјајних очију. Будимо се кад је сунце већ високо изнад хоризонта, исти ритуал касног устајања, исте нес кафе са истом количином бјелила и меда, исто одјутравање са мало ријечи, јер су тад сувишне. Волимо јутарњи мир јер се очима довољно испричамо. Колико пута говорим у себи, овај живот коначно има смисао!

Наши вечерњи ритуали су незаборавни, увијек знаш да ме изненадиш, па чак и расплачеш од среће. Док бих задубљено писала или читала књигу, а само ко ме добро познаје, зна да у тим тренутцима не чујем, не видим око себе ништа. Појавиш се на вратима собе, ставиш дланове преко мојих очију и поведеш ме лагано. Бројимо скупа кораке и још те фамозне четири степенице. Склањаш дланове и кажеш отвори очи, топлота камина, постављен сто и мени најдражи Дом Перигнон.

Скачем ти у загрљај, срећна питам, душо моја откуд ти само толика енергија и без толике пажње, волим те! Било шта да се деси, остати ћеш у мом срцу до краја живота.

Водимо љубав крај камина, а не постоји мјесто у викендици и око ње гдје у љубави нисмо уживали. Сваку ноћ прије спавања, обично ти кажем, једва чекам да устанем и пијем кафу испод старог ораха, ти ме њежно помилујеш по образу и тихо шапнеш, мораш љубави прво заспати да би уморна! Нисам била рада да спавам јер ми је жао да пропустим тренутке с тобом, волим твој глас, слушам те, слушам...

Можда заспимо, а можда будни зору дочекамо. Угледамо ли ипак да се зора буди, скачемо из кревета да гледамо излазак сунца.

Ушушкаш ме топлим ћебетом, донесеш топао нес и узивамо слушајући најљепши цвркут птица пјевачица, док сунце не обасја нови дан. Размишљамо да ли да ускочимо поново у велики кревет или се спремимо на неко од наших путешствија које ти у трену смислиш, па ми озариш лице.

Тог дана, није било путовање, него велико изненађење, а оставио си ме једноставно без даха и тако осјетљива пролих сузе, јер нико није знао да ме доведе пред свршен чин као ти. Имала сам велики брадавичасти младеж на сред чела, а ја га се још сјећам као дјете, црни тен, због којег су ме сви звали, индијка. С годинама тај бен је почео да расте у већу брадавицу и кварно изглед мог лица. Више пута у причи Зефир је казао како треба да се уклони, а да ја одлучим гдје то желим урадити, на којој клиници. Моја одлука је пала на једну клинику у Бања Луци што је он и подржао, рекавши ми да закажем термин, што сам и урадила.

Већ је био крај љета мада су топли дани и даље трајали па се и наш други одлазак на море завршио, а ја онако сва у обучена још у љетну гардеробу кренух срећна Зефиру. Како сам изашла из аутобуса, а он ме увијек чекао не каснивши ни минут, уз пољубац у ауту рече сједи љубави, водим те на једно мјесто, упитах, а које је то мјесто? Он кратко изусту, видјећеш кад доћеш. Ауто паркира пред једном зградом, погледах пише „Клиника др. Александер“, љубави само сам ти заказао преглед младежа. Нисам стигла да било шта изустим. Мој Зефир ме изненадио. Кад смо изашли вани погледа и рече, љубави то је поклон, кад год се погледаш у огледало можда се сјетиш мене. Наравно да се гледам у огледало и мала пигментна, непримјетна тачкица је обиљежена његовим именом.

СНЕЖАНА МИЛАНОВИЋ

Швајцарска

ЖИВКА И ЖИКА

За моји' шездесет седам година не памтим да је била овака врућина кај сад. Ма изгоре све... нема да видиш зелену травку, све се спарушило. Ја и моја Милева нисмо се раздвајали од кад смо се венчали сем кад сам био у војске, а сад спавамо у одвојеним креветима. Она се по целу ноћ преврће, око на око не могу да склопим, спава кај топ. Кад се пробуди зева се и каже да ноћас није тренула јер ја хрчем. Каже да ми ни моторна тестера није равна. Е, ако ће да се вређамо имао би и ја шта да кажем, али нећу. Кад сам трпео до сад ћу да трпим и од сад. Де сад под старе дане да се брукам. Жена је то, надговориће ме и без адвоката. Не вреди да причам за бадава. Него рекнем сам себи: „Живојко, ти си бар паметан, нађи неку занимацију немо да дремаш ка пас на поздерку.” Додуше, и моја ме Милева терала да се учланим у Библиотеку. Има попуст за пензионере, каже и она би по неки пут да прочита неку добру књигу. Мада, њу више интересују ове шпанске серије. Док сам радио у МИП-у сваке недеље сам јој куповао по један љубавни роман. Она је то после данима препричавала. Давала је целем ком-шилуку да чита, па би уз кафу комшинице комента-рисале поједине делове из романа. Сад нема са ким кафу да попијеш. Све отишло у град. Остали само стари и болесни. Немам са ким ни да наздравим. Имам ракију имам вино, али цаба кад несмем да пијем. Притисак ми отишо на 200. Деца отишла у иностранство, дођу једанпут у години и тад купују неко пиће у лименкама. Враг ће га знати шта пију. Нуде и мене, али ја то не окушам. Мешају са кока-колом. То ће цигерицу да им изгори, али којем да причам кад неће да слушају, све знају боље. Ма боље да не бринем и њину бригу. Ако је њима лепо, мени је и двапут нека раде шта им је воља. Ни ја нисам волео кад ме отац критикује, а ко

то воли, нико. Ускоро ће подне, а моја Милева отишла у продавницу и још је нема да се врати. Ако је отишла код Милице неће да дође до кноћи. Милица зна шта је у целом селу, него да идем ја у библиотеку док се она не врати. Знам да ће после да каже да сам иш'о да видим Зазу, али нека каже шта год оће. Зашта имам очи ако не смем да гледам оно што је лепо. Врућина је у овим подневним сатима несносна, нигде живе душе у селу. Свуд спуштене ролетне, само су на библиотеки врата широм отворена. И пре него што сам покуцао на врата зачух умиљат женски глас:

- Жико, Жикице, изађи, љубави моја, немој да се кријеш. Ниси јео ништа од јуче. Ево, донела сам ти мало салате и воће. Ово су крушке јечмаче, види како су лепе, па немој да се инатиш, знам да их волиш. Изађи, Жикице, срећо моја, 'ајде дођи код твоје Дане.

Хтедох да се насмејем, али се суздржах. Није јео од јуче па му је за ручак донела салату и воће. Е ово је права домаћица. Није ни чудо што се Жика сакрио.

- Жико, немој да ме секираш, знаш да без тебе не могу да се сконцентришем на посао. Изађи и Живка је тужна без тебе. Ништа није окусила цео дан, 'ајде, Жико, молим те, 'ајде ако треба ја ћу да ти одпевам нешто само изађи.

У том тренутку Заза отвори врата на канцеларији и збуњено ме погледа, ја туц муц, испричах јој да сам дош'о да се учланим, а она богзна како са мном, поздрависмо се и уведе ме унутра. На први поглед у канцеларији није било никог, али се испод стола појави девојка заносних облина која је још увек клечела и завлачила руку иза радијатора. Заза се насмеја колико је грло носи и рече: „Ман' се, Дано, ћорава посла, заинатио се Жика, неће да изађе. Џаба ти клечиш и молиш га. Него и Живка ми је нешто нервозна, мора да су се посвађали па је он побег'о. Мада како ми се чини никад се нису ни слагали. Него да ми нисмо погрешиле. Можда су то Живка и Жаклина или Жика и Живко. Видиш о томе нисмо размишљале. Не крије се Жика за џабе. Има ту нешто. Ја би' да их однесемо код ветеринара да их прегледа.

Мени тек сад ништа није било јасно. О коме то њих две причају? Дана устаде са пода пружи руку поздраву се уз извињење да је Жика много незгодан и да због њега не може да ради. Од како је добио друштво стално јој прави смицалице. Једном се заглавио иза радијатора и помислили су да се опростио од живота. Живка је много тужна без њега. Дана се окрете, зањиха куковима, заврну рукав, спусти руку у акваријум и извади корњачу. Ја оста' без речи. Значи то је Живка, а Жика је тај што се сакрио иза радијатора.

- И ја сам некад имао корњачу док су деца била мала - рекох тек да нешто кажем.

- Ма ми смо добиле на поклон и ето сад се више бринемо о Жики и Живки него о нама. Ха, ха, ха... Кад би само знао ко их је донео и зашто?!... Ево испричаћу ти па ћеш да се крстиш и чудиш. Зимус, баш пред Нову Годину дође наш колега Мића онако сав снужден и моли ме да удомим две корњаче. Каже да га је жена истерала из куће и док их се не реши да се не враћа. У први мах помислих каква је то жена кад не воли животиње, али не лези враже опет је наш Мића нешто мутио. Све би то било у реду да он те корњаче није добио од једне песникиње. Е, сад, да ли је љубомора у питању или је проблем што треба да се хране не знам? Да би спасли брак узесмо ми корњаче, али једна убрзо угине. Туга до неба. Ја и Дана само што црнину нисмо обукле, плакале смо данима. Решисмо ми да нађемо Жики друштво и купимо ми другу корњачу. Дадосмо јој име Живка. Е сад ко је Жика, а ко Живка и да нису можда две Живке до дана данашњег није разјашњено. А и да јесте, де сте ви видели да се муж и жена слажу?! Нигде... А, ипак, заједно век векују.

СУНЧИЦА АНТИЋ

Париз - Француска

БАТО, БАТО, ТИ СИ МОЈЕ ЗЛАТО!!!

Ее...каже моја мајка: па он је млад чика и стриц! Како да га синовица зове чико или стриче!?! Ма моја ти мајка-бака, заправо имала неке своје чудесне форе и фазоне... идеје јој никад нису понедостајале. Напротив, имала их је на претек. И тако, од рођеног стрица, направи она мени бату!! хахаха...

Волела сам тог мога хајде да кажем чика-бату, ма више од свега чини ми се! А Богами, и дан данас, после толико времена. Био ми је као отац којег нисам имала поред себе. Бата је млађи брат мог тате. Живео је са нама на селу и радио је неко време у продавници прехрамбених производа. Бата ми је био "ИДОЛ" поред дејке. Ето, неки траже идоле у певачу, глумцу, спортисти итд... а ја нашла у мом чика-бати или бата-чики... А како и не бих, када је био посебан и тако паметан младић!!! Завршавао је школе, што каже моја мајка Вера за свог драгог сина. Ееее, незнаш ти, причала би ми она, како сам се ја мучила да му спреим јело за школу и да му спремам ствари и све што треба!?! То би била њена уобичајна прича, као и увек. Мој Бата је стварно зрачио неком позитивном енергијом. Онако како тек сада могу да вам опишем, али као дете, то сам и осећала у својој души. Некако, сав свој и посебан од осталих! Из тог батиног сненог погледа, назирала се интелигенција људског бића. За мене, у то време, Бата је био савршенство једног човека. Па добро, сигурно претерујем, ал ту је негде, близу... што би се рекло. Глас му је био благ и добронамеран. Као.. кад песник изговара своју тек свежу, написану поему љубави. Тихе, лепо упаковане речи мог бате, су се уливале и слагале у мождане ћелије мог мозга, који би све то бележио не пропуштајући ниједан његов гест, манир.. Највеће задовољство би ми било, посматрати Бату док се спрема за неку игранку, излазак, прославу

или неки важан састанак. У том вртлогу страсти и чари, увијала сам се око њега, или га кришом посматрала иза угла велике гостинске собе или ходника. Док би му моја мајка, то јест његова мама, пеглала ту предивну бордо кошуљу и панталоне, ја бих и даљесмишљала причице о мом Бати. Где ће он то сада да иде? Да ли има девојку? Јел она има црну или плаву косу? А боја њених очију? Да ли је воли више од мене? Милион питања, милион смишљених одговора. Љубомора? Завист? Страх? Не, немогуће... од моје три и по, па до једанаесте године, била је вероватно само жеља да останем главна личност у Баатином срцу, доследна његове љубави. Био је оличење мушкога рода. Бата и Дејка... два важна стуба у мом животу. Два галеба. Два орла. Два јунака из чаробних прича. Два принца на белом коњу. Такве сам особе тражила читавог свог живота. Нисам имала угљвном среће да их увек сретнем. С'годинама и искуством, успела сам најзад да се пронађем у свом том вихору, који ме носио брзином олује и урагана..... После најмање сат времена, мог интезивног буљења, мисија је била задовољавајућа. Седећи у великој соби у тој нашој жутој слаткој кућици, Бата би се лицкао као нека млада пред венчање. Те лепе црте лица, окруживала је смеђа таласаста коса. Два смеђа, помало зеленкаста ока, су брижно посматрала свој израз у огледалу. Рука би држала мали чешаљ, који би спретно прелазео кроз косу у безброј наврата. Иако то није био ни први ни последњи пут моје дечије игре, увек би радознано пропратила тај Батин ритуал сређивања и дотеривања. Рука би поново спретно прелазила на други веома битан детаљ на лицу: а то су биле обрве или за мене веће у то време што каже мајка. До тада, нисам ни појма имала да и њима треба посветити пазњу ! Како је само Бата то fino зачешљавао с'једне стране на другу. Свака длочица је била "Мииирно! На мееесто! Безпрекорна! хахаха.. Ето видите, као да гледам неки филм, представу. Све је зацртано у мојим неуронима којима сећање не јењава. Мој лепо Бата и његово омиљено огледалце, огледалце, ко је најлепши на свету? Заправо, ја сам му била то огледалце које му је ласкало

да је најлепши Бата кога познајем. Задњи чин Батиног спремања је била испеглана гардероба, која је свеже мисисала на прашак за прање што каже мајка. КРАЈ, моје мисије за тај дан. Испред мене је стајао Величанствен, сав педантан са убилачким шармом који је пљуштао свуда око нас. Тако дотеран, миришљав, измамљивао је моје усхићење! Његова бордо свилена кошуља, светлуцала је на сунцу. Бордо панталоне такође, опасане каишом око струка. То је то! Ни више ни мање! А није ни потребно. Говорила сам му како је леп и како ћу да дођем с'дејком а можда и мајком да га гледам како игра у колу поред неке тамо мени непознате девојке, коју ћу испитивачким оком измерити од главе до пете. Процењујући, да ли та незнанка заслужује и да ли одговара мом Бати!? Или јој нешто фали и не заслужује га ама баш ни мало. А сад.. Јурииишшш! Одох на спремање и ја! Гледавши да пресликам идентичну церемонију на мојој малој персони. Почевши од четкања зубића као Бата, до дотеривања косе и већа испред незаобилазног нам огледала. Хаљиница и хоп ускочим у ципеле, па хоп на игранку и ја. Ех, мој Бато, Бато, ти си моје злато, али и ја, твоја синовица, сијала сам поред тебе у истом заносу тог неког нашег скромног поноса.

ШПЕЈТИН СОЈЕВА СОЛЕ

Београд

ЈЕДНЕ НОЋИ У ДЕЦЕМБРУ

Сенка је моја, остала са њом у оној години, која је пробудила прву љубав и емоцију, далеко од мене, негде где нисам могао да видим на сенку, ни њу, јер је она чувала све ово време. Заиста је моја сенка била са њом, док сам ја у самоћи чекао, чекао и само чекао, љубав је верно пазила, можда и мазила, док сам је маштао и сањао.

Замислите, како је мени било? Сваким даном је било теже и теже али нада ме није никада издала. Обишао сам света, градове, вароши, обале, долине, планине, мостове прелазио, није било ни ње, ни моје сенке. Онда када сам одлучио да их више не тражим, једне ноћи у децембру, на истом месту, испред мене се створила, рекао бих њена сенка! Угледао сам белину која је красила лепоту њену, онда тај блистави осмех бели и плаве окице које никада нисам могао да их заборавим. Та иста белина, лепота, осмех и све што је некада изгубљено, сада је ту.

Ево, као да сам се поново родио, пробудила је у мене дечака, који је стајао на плажи, први пут загрљени и вољени. Рекао бих да је то Божја боља, и да се то десило са разлогом, да ме сада она слична њој чува, грли и воли исто као што је туга, јер и ја имам право на то, да више не будем тужан.

Знам, она је сенка моје прве љубави, дошла да ме учини срећним, јер и ја заслужујем макар мало среће.

САДРЖАЈ

Зорка Стојановић	
ПРЕДГОВОР.....	5
ОДЛУКА.....	9

ДАРОВИ У СВИТАЊУ - ПОКЛОН ПРИЧЕ -

Данијела Божичковић Радуловић	
ЖЕЛИМ ДА ЖИВИМ ГДЕ ЖИВИМ.....	13
Виолета Димитрић	
ХОД ПО ИВИЦИ.....	14
Зорка Стојановић	
АКВАМАРИН.....	18
Лидија Маловић	
РАСТАНАК.....	19
Славица Пејовић	
О ЊОЈ И ЊЕМУ.....	20

НАГРАЂЕНИ У СТИШКИМ СВИТАЊИМА II

„Стишки Сунцокрет“

Тања Ђурђевић	
ПЕШЧАНИК.....	27

„Стишко Перо“

Вића Митровић Митра	
ШАПАТ МАГИЈЕ.....	31

„Стишки Венац“

Томислав Крсмановић.....	36
Светлана Перишић	
ТАБАНИ.....	41
Магдалена Реџовић	
МЛАДИ.....	43

ПОХВАЉЕНЕ ПРИЧЕ

Бане Доцин	
ПОВРАТНА КАРТА ДО РАЈА.....	47
Неранџа Костић	
ЖЕНСКО СРЦЕ.....	53
Никица Банић	
БРКО.....	55

Милица Симић	
„ЕВРОПА,, У РАЧИ	58
Драгана Младенов	
ШОЉА ТОПЛОГ ЧАЈА.....	62
Мирослав Павловић	
ЧЕКАЈУЋИ ЕМИНУ.....	64
Милка Васић Глушац	
КАДА ЈЕ БАШТОМ КОНОПЉА РАСЛА.....	67
Снежана Симић	
ГРАТИС - НА НАС НАЧИН.....	69
Хранислав Храње Милојковић	
ДАН КАД СУ МИ ПЕВАЛЕ ЛАЗАРИЦЕ.....	72
Драгана Ранђић	
АНЂЕО.....	74

ОДАБРАНЕ ПРИЧЕ

Боривоје Живаљевић	
НЕОБИЧНИ ЗВУЦИ.....	77
Валентина Костантиновић	
МАЛИ ДАРЕ.....	80
Драган Журжевић	
ВОЛИМ ДА ГА СЛУШАМ.....	82
Драган Радосављевић	
ИЗМЕЂУ ЖЕНЕ И ФЛАСHE,	
ИЗАБРАО ЈЕ ФЛАСHU.....	84
Драгослав Бранковић Гиле	
БАБА ИЗ НЕМАЧКЕ.....	85
Зоран Јовановић	
МОМИ (ЂОПА).....	89
Јован Бундало	
ПРИЧА ИЗ ВАСИНЕ БЕРБЕРНИЦЕ.....	93
Љубисав Грујић Груја	
БИЦИКЛ МОГА ОЦА.....	97
Марија Гојковић	
ЉУБАВ НОСИ МЕДИНО ИМЕ.....	100
Марица Ђосић	
МИЛЕНА.....	103
Раде М. Обрадовић	
ЦВЕТНИК РОДНОГ ПОЉА.....	106
Радмила Зорић	
КОМШИЈСКИ РАЗГОВОРИ.....	109

Радмила Несторов	
БЕЛА ГОЛУБИЦА.....	113
Слободанка Маринковић	
ЉУБАВ И СНОВИ.....	115
Снежана Кунтош Трбок	
У ЗНАКУ ТВОГ ИМЕНА.....	116
Снежана Милановић	
ЖИВКА И ЖИКА.....	119
Сунчица Антић	
БАТО, БАТО, ТИ СИ МОЈЕ ЗЛАТО!!!.....	122
Шпејтин Сојева Соле	
ЈЕДНЕ НОЋИ У ДЕЦЕМБРУ.....	125

СТИШКА СВИТАЊА II
Зборник „Од слова до симбола“
- Кратке приче -

Приредиле:

Данијела Божичковић Радуловић
Зорка Стојановић

Издавач:

Библиотека „Србољуб Митић“
Мало Црниће

Уредник:

Данијела Божичковић Радуловић

Лектура и коректура:

Зорка Стојановић
Радица Павловић

Илустрације:

Данијела Божичковић Радуловић

Технички уредник:

Слободан Голубовић

Штампа:

Штампарија **Сџојадиновић**
Петровац на Млави

Тираж: 300

ИСБН: 978-86-87003-79-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-36(082.2)

СТИШКА свитања. 2, Од слова до симбола : зборник кратке приче / приредиле Зорка Стојановић, Данијела Божичковић Радуловић ; [илустрације Данијела Божичковић Радуловић]. - Мало Црниће : Народна библиотека "Србољуб Митић", 2019 (Петровац на Млави : Стојадиновић). - 132 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 300. - Стр. 5-8: Предговор / Зорка Стојановић.

ISBN 978-86-87003-79-8

1. Стојановић, Зорка, 1963- [приређивач, сакупљач]
[аутор додатног текста]
2. Миланова, Данијела, 1968- [приређивач, сакупљач]
[аутор додатног текста] [илустратор]

COBISS.SR-ID 279699468